

UPPSALA
UNIVERSITET

Dnr UFV 2020/139

Kvalitetsrapport 2020

Baserad på utbildningsutvärderingar
vid Uppsala universitet

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1. Inledning och disposition	3
2. Vilka utbildningsutvärderingar omfattas?	4
3. Vad framkom av utbildningsutvärderingarna?	6
4. Nämndernas slutsats	32
5. Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar	34
6. Avslutande reflektioner	35
7. Summary and concluding reflections	37

Sammanfattning

Under 2019 genomfördes ett stort antal utbildningsutvärderingar inom ramen för Uppsala universitets modell. Totalt har 49 utvärderingsenheter utvärderats under perioden. Inom vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap har fem fakulteter låtit utvärdera totalt 29 utvärderingsenheter. Vetenskapsområdet för medicin och farmaci har låtit utvärdera fem utvärderingsenheter; en yrkesexamen samt sin forskarutbildning (genom fyra bedömargrupper). Vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap har låtit utvärdera 15 utvärderingsenheter. Totalt har 30 bedömargrupper bedömt ovan nämnda utbildningar. I nio av dessa ingick tre externa kollegor från annat lärosäte, i de övriga ingick två externa kollegor. Hälften av bedömargrupperna har (minst) en internationell bedömare. I alla bedömargrupper har en student-/doktorandrepresentant ingått. Alla bedömargrupper har i enlighet med riktlinjerna haft en intern bedömare från en annan fakultet, vilket innebär att 23 institutioner vid Uppsala universitet har bidragit med interna bedömare till ovan nämnda utbildningsutvärderingar.

I föreliggande rapport redovisas en kvalitativ bearbetning av bedömarnas återkoppling och utbildningarnas planerade åtgärder i relation till de elva aspekter som varje utbildningsutvärdering enligt riktlinjerna för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar ska täcka in. Det finns en stor bredd i bedömarnas och utbildningsansvarigas texter, där många olika aspekter av styrkor, svagheter/utvecklingsområden och rekommendationer kommenteras.

Styrkor som i stor utsträckning framhålls i bedömarrapporterna för grundnivå och avancerad nivå finns bland annat inom följande teman (i fallande ordning):

- hög ämnesmässig och pedagogisk kompetens hos lärarna (aspekt 5)
- goda undervisnings-/arbetsformer (aspekt 3)
- att lärarna är aktiva forskare (aspekt 2)
- bred internationell bakgrund bland studenter och/eller lärare (aspekt 6)
- lärarnas/övriga anställdas bidrag till att sätta studenters lärande i centrum (aspekt 3)
- att undervisningsinnehållet är forskningsanknutet (aspekt 2)
- ett gott studentinflytande (aspekt 9)

De största temana som kommentarerna vad gäller *svagheter/utvecklingsområden* kan sorteras in i är bland annat (i fallande ordning):

- lärarkapacitet/bemanning (aspekt 5)
- målmatris och konstruktiv länkning (aspekt 1)
- integrering av jämställdhetsperspektivet i utbildningens innehåll (aspekt 7)
- arbetslivsanknytning (aspekt 8)
- antalet inresande-/utresande studenter kan öka (aspekt 6)

Bland de *rekommendationer* som bedömargrupperna ger rör de mest frekvent förekommande teman (i fallande ordning):

- kompetensutveckling för lärare (aspekt 5)
- kursvärderingar och kursrapporter (aspekt 9 och 11)
- förstärka hållbarhetsperspektivet i utbildningarna (aspekt 6)
- utveckla arbetet med målmatriser och konstruktiv länkning (aspekt 1)
- förstärka lärarkapaciteten (aspekt 5)

Bland *utbildningsansvarigas planerade åtgärder* är följande teman mest frekvent förekommande (i fallande ordning):

- översyn av långsiktig bemanning och eventuellt rekryteringsbehov (aspekt 5)
- se över progressionen (aspekt 4 och 1)
- stärka arbetet med kursvärderingar och återkoppling av resultaten (aspekt 9)
- stärka den konstruktiva länkningen mellan examensmål, kursmål, undervisning och examinationer (aspekt 1 och 4)

- se över mål i kursplaner (aspekt 1 och 4)
- kompetensutveckling för lärare (aspekt 5)
- se över examinationer (aspekt 4)
- skapa bättre rutiner för återkoppling till studenter på studieprestationer (aspekt 3)

För utbildning på forskarnivå finns ett begränsat antal bedömarutlåtanden vilket medför färre större kategorier i analysen. Två framträdande styrkor är lärarnas (handledarnas) höga ämneskompetens respektive olika aspekter av internationalisering. Ett utvecklingsområde/rekommendation som flera bedömargrupper nämner rör kurser och kursutbud. Den vanligaste planerade åtgärden bland utbildningsansvariga för utbildning på forskarnivå handlar om att utveckla kursutbudet.

I universitetets modell ingår att utbildningsansvarigas utvärderingsrapport, där planerade åtgärder ingår, behandlas av ansvarig nämnd som fastställer sin slutsats av utvärderingen. Områdes-/fakultetsnämnder konstaterar att utbildningsutvärderingarna har genomförts på ett bra sätt i enlighet med områdets/fakultetens modell och att angivna planerade åtgärder vanligen är rimliga och adekvata. Åtta utbildningar på grundnivå och avancerad nivå har av ansvarig nämnd fått ett beslut om nödvändig åtgärd och särskild uppföljning. De nödvändiga åtgärderna rör: handlingsplan för lärarbemanning (två utbildningar), en redogörelse för hur konstruktiv länkning och lärandemål och progression förtydligas (två utbildningar), en avrapportering av ett pågående åtgärdsarbete inom ett huvudområde, att följa utvecklingen av en redan tillsatt utredning gällande ett program med antagningsstopp, att följa utvecklingen av ett program med hänseende på dess tvärvetenskapliga karaktär och huvudområde, följa arbetet med översyn av utbudet av fristående kurser inom ett huvudområde, samt att en utbildning ska redogöra för tydliga kriterier för examination av muntligt seminariedeltagande och opposition. Den särskilda uppföljningen av ovan nämnda utbildningar infaller vid olika tidpunkter efter årsskiftet.

Totalt har tre utbildningar på forskarnivå fått krav på särskild uppföljning av nämnden. Det rör åtgärder för att tillse att forskarutbildningsämnet inte blir alltför personberoende, hur institutionen förhåller sig till bedömarpanelens synpunkter gällande doktoranders studietid, respektive att institutionen ska inkomma med en ny utvärderingsrapport för två forskarutbildningsämnen efter att ett mer utförligt bedömarutlåtande om forskarutbildningsämnena inkommit. Efter den särskilda uppföljningen konstaterade nämnden att planerade åtgärder bedöms rimliga och att det inte finns anledning att vidta ytterligare åtgärder.

1. Inledning och disposition

Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar beslutades av rektor hösten 2016. I modellen ingår en årlig universitetsövergripande kvalitetsrapport utifrån periodens genomförda utbildningsutvärderingar. Syftet med rapporten är att sammanfatta vad utbildningsutvärderingarna visar och vilka åtgärder som planeras, för att ge en överblick och bidra till spridning av kunskaper och erfarenheter inom universitetet. På sikt kan kvalitetsrapporterna bidra till en bild av kvaliteten i det samlade utbildningsutbudet och vilka åtgärder som vidtas för att stärka utbildningarnas kvalitet. Rapporterna kan vidare understödja eventuella universitetsövergripande beslut samt underlätta redovisning utifrån externa krav. Kvalitetsrapporten föredras för rektor och utgör ett underlag vid rektors kvalitetsdialog med vetenskapsområdena.

Föreliggande kvalitetsrapport baseras på den tredje omgången utbildningsutvärderingar vid Uppsala universitet och omfattar utvärderingar som har genomförts under 2019 och slutförs under 2020. I rapporten redovisas en kvalitativ bearbetning av bedömarens återkoppling och utbildningarnas planerade åtgärder i relation till de elva aspekter som varje utbildningsutvärdering enligt riktlinjerna för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar ska täcka in. [Bedömarutlåtanden samt utbildningsansvarigas planerade åtgärder](#) finns externt och internt tillgängliga på medarbetarportalen. Den [universitetsövergripande tidsplanen](#) för utbildningsutvärderingar under sexårscykeln 2017-2022 finns externt och internt tillgänglig på medarbetarportalen. Samtliga fakulteter har nu genomfört utbildningsutvärderingar inom ramen för modellen.

Redogörelsen är strukturerad utifrån de elva aspekterna som varje utbildningsutvärdering ska täcka in. Under respektive aspekt redogörs för vad utvärderingarna av utbildning på grundnivå, avancerad nivå och utbildning på forskarnivå har visat. Därefter följer nämndernas slutsatser över utbildningsutvärderingarna, följt av ett kort avsnitt om Universitetskanslersämbetets (UKÄ:s) utbildningsutvärderingar under perioden. Rapporten avslutas med avslutande reflektioner, samt en sammanfattning på engelska.

2. Vilka utbildningsutvärderingar omfattas?

Under 2019 utvärderades totalt 49 utvärderingsenheter (huvudområde, program, institution) inom ramen för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar, se tabell nedan. Merparten av utbildningsutvärderingarna rör grundnivå och avancerad nivå, medan elva utvärderingsenheter rör utvärdering av utbildning på forskarnivå (historisk-filosofiska fakulteten och vetenskapsområdet för medicin och farmaci).

Inom vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap har fem fakulteter låtit utvärdera totalt 29 utvärderingsenheter. Vetenskapsområdet för medicin och farmaci har låtit utvärdera fem utvärderingsenheter: en yrkesexamen samt sin forskarutbildning (med hjälp av fyra bedömargrupper). Vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap har låtit utvärdera 15 utvärderingsenheter.

Universitetet har under året erhållit UKÄ:s omdöme om universitetets ämneslärover utbildning för gymnasieskolan. UKÄ har utvärderat den utbildningsvetenskapliga kärnan och undervisningsämnena matematik, samhällskunskap och svenska (se avsnitt 5).

Tabell över 2019 års utbildningsutvärderingar vid Uppsala universitet

Fakultet/område	Utvärderingsenhet	G+A ¹	FU ²
Juridiska fakulteten	Magisterprogram i immaterialrätt	A	
	Magisterprogram i internationell investeringsrätt	A	
	Magisterprogram i internationell skatterätt och EU-skatterätt	A	
Historisk-filosofiska fakulteten	ABM	A	
	Antikens kultur och samhällsliv		FU
	Arkeologi	G,A	FU
	Arkeologi med inriktning mot osteologi	G	
	Biblioteks- och informationsvetenskap		FU
	Egyptologi	G	
	Estetik	G,A	FU
	Global miljöhistoria	A	
	Idé- och lärdomshistoria	A	FU
	Litteraturvetenskap	A	
	Retorik	G,A	FU
	Praktisk filosofi	G,A	
	Teoretisk filosofi	G,A	
	Filosofi		FU
	Samhällsvetenskapliga fakulteten	Kulturgeografiska institutionen	G,A
Institutionen för informatik och media		G,A	
Teologiska fakulteten	Magisterprogram i humanitärt arbete vid konflikter	A	
	Masterprogram i mänskliga rättigheter	A	
	Masterprogram i religion i fred och konflikt	A	
	Masterprogram i International Humanitarian Action	A	
Utbildningsvetenskapliga fakulteten	Rektorsutbildningen, uppdragsutbildning	A	
	Swedesd, uppdragsutbildning	G	
Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten	Kandidatprogram i biologi	G	
	Masterprogram i biologi	A	
	Fristående kurser och uppdragsutb i biologi	G,A	
	Kandidatprogram i geovetenskap	G	

¹ G= utbildning på grundnivå, A= utbildning på avancerad nivå

² FU= utbildning på forskarnivå

Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten	Masterprogram i geovetenskap	A	
	Fristående kurser, uppdragsutb i geovetenskap	G,A	
	Fristående kurser, uppdragsutb i geovetenskap CG	G,A	
	Kandidatprogram i kemi	G	
	Masterprogram i kemi	A	
	Fristående kurser, uppdragsutb i kemi	G,A	
	Kandidatprogram i miljövetenskap	G	
	Magisterprogram i vindkraftprojektering	A	
	Masterprogram i hållbar utveckling	A	
	Masterprogram i tillämpad bioteknik	A	
	Masterprogram i bioinformatik	A	
Vetenskapsområdet för medicin och farmaci	Utbildning på forskarnivå i medicin och farmaci –Medfak 1		FU
	Utbildning på forskarnivå i medicin och farmaci –Medfak 2		FU
	Utbildning på forskarnivå i medicin och farmaci –Medfak 3		FU
	Utbildning på forskarnivå i medicin och farmaci –Farmfak		FU
	Röntgensjuksköterskeprogrammet	G	

2.1 Om bedömargrupperna

Totalt har 30 bedömargrupper bedömt ovan nämnda utbildningar. I nio av dessa ingick tre externa kollegor från annat lärosäte, i de övriga ingick två externa kollegor. Alla bedömargrupper har haft en student-/doktorandrepresentant. Drygt hälften har haft en studentrepresentant från annan utbildning vid Uppsala universitet, och knappt hälften har haft en studentrepresentant från ett annat lärosäte (varav tre internationella student-/doktorandrepresentanter).

Alla bedömargrupper har i enlighet med riktlinjerna haft en intern bedömare från en annan fakultet. Det är 23 institutioner vid Uppsala universitet som har bidragit med interna bedömare till ovan nämnda utbildningsutvärderingar, och samtliga vetenskapsområden är representerade. Några av de interna bedömarna är excellenta lärare. Av de interna bedömarna har cirka en tredjedel en utbildningsansvarig roll såsom ställföreträdande prefekt, biträdande prefekt eller studierektor.

Hälften av bedömargrupperna har haft (minst) en internationell bedömare. Sexton internationella ämnessakkunniga och tre internationella student-/doktorandrepresentanter har ingått i någon av bedömargrupperna. De flesta internationella bedömare verkar vid ett universitet i Norden (exempelvis Köpenhamns universitet, Universitetet i Oslo, Norges arktiska universitet i Tromsø, Danmarks tekniska universitet, Åbo Akademi), men det har även funnits bedömare från Tyskland (Kölns universitet, universitetet i Tübingen) och Österrike (BOKU, Wien).

En av utbildningarna, forskarutbildningen i retorik, valde att göra en benchmarkingbaserad utbildningsutvärdering med universitetet i Tübingen. Två utbildningsansvariga för ämnet och en doktorand ansvarade för självvärderingen och besökte Tübingen. Två ämnessakkunniga samt tre doktorander deltog från universitetet i Tübingen. Därutöver gjorde den interna bedömaren från en annan fakultet en bedömning av utbildningen.

3. Vad framkom av utbildningsutvärderingarna?

Metod

I det här avsnittet ges en sammanfattning av generella drag i bedömarutlåtandena och utbildningsansvarigas utvärderingsrapporter för utbildningsutvärderingarna för grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå som genomfördes under 2019.³ Samtliga bedömarutlåtanden och nästan alla utvärderingsrapporter har ingått i analysen.⁴

Alla bedömargrupper har fått i uppdrag att uttala sig om den utvärderade utbildningens styrkor och svagheter/utvecklingsområden samt ge sina rekommendationer till utbildningsansvariga. Exakt hur instruktionerna till bedömargrupperna ser ut i övrigt varierar mellan de olika fakulteterna. Samtliga bedömarutlåtanden finns tillgängliga på universitetets webbplats (sök Kvalitetsarbete) och på medarbetarportalen. För bedömningen ingår utöver självvärdering och platsbesök underlag av olika slag.

De teman som redovisas nedan under varje aspekt är resultatet av en kvalitativ kategorisering av de kommentarer som bedömargrupperna lämnat i sina utlåtanden och de planerade åtgärder som utbildningsansvariga angett i sina utvärderingsrapporter. En indelning är gjord utifrån om kommentaren rör en styrka, svaghet/utvecklingsområde eller en rekommendation. I de fall det i bedömarutlåtandena framgår vilken aspekt respektive kommentar avser har detta huvudsakligen följts i den kvalitativa bearbetningen. Vad gäller de planerade åtgärderna och de bedömarutlåtanden som inte är strukturerade i enlighet med de elva aspekterna har rapportförfattarna kategoriserat kommentarerna under de olika aspekterna.

De mest framträdande temana som kategoriseringen resulterade i är markerade med kursiv stil. Några citat är hämtade ur bedömarutlåtandena som belysande exempel på styrkor och goda exempel för erfarenhetsspridning och inspiration. Antalet bedömarutlåtanden för utbildning på forskarnivå är färre än för grundnivå och avancerade nivå samt av mer heterogen karaktär vilket gör det svårare att finna centrala teman.

I den kvalitativa bearbetningen av bedömarutlåtandena framgår att de elva aspekterna inte är ömsesidigt uteslutande utan går in i varandra. Teman som en bedömargrupp kommenterar under en aspekt kan behandlas under en annan aspekt av en annan bedömargrupp, och även inom ett och samma bedömarutlåtande kan teman tas upp under flera olika aspekter (det gäller till exempel lärarkompetens och kursvärderingsarbete).

Mot bakgrund av att tematiseringen är baserad på texterna i bedömarutlåtandena kan nyanser ha förbisetts i den kvalitativa analysen. Det är viktigt att ha i åtanke att trots att en bedömargrupp inte explicit omnämnt en viss kategori som en styrka, utesluter det inte att utbildningen ändå kan vara stark inom densamma. Vissa förutsättningar kan uppfattas som grundläggande och kan vara för givet tagna och därför inte omnämnda.

---

³ Av läsbarhetsskäl anges inte vilka utbildningar som planerar vilka åtgärder. Den som är intresserad av att veta vilka utbildningar som arbetar med en viss åtgärd är välkommen att höra av sig till rapportförfattarna (se rapportens baksida).

⁴ Utvärderingsrapporter för juridiska fakultetens magisterprogram ingår ej då dessa är inplanerade senare under hösten.

3.1 Måluppfyllelse (aspekt 1)

---

*att utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen)
och utbildningsspecifika mål,
dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten*

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

Flera bedömargrupper tar upp att utbildningarna har *målmatriser* och arbetar, helt eller delvis, med *konstruktiv länkning*. Kommentarererna rör bland annat kopplingen mellan högskoleförordningens mål/programmål och kursmål samt hur kursmålen uppnås genom undervisningsaktiviteter och examination. Ett exempel där flera av dessa aspekter tas upp:

"[...] programmålmatris som för respektive kurs anger om kursen täcker programmålet i fråga, antingen fullständigt konstruktivt länkat (d.v.s. programmålet täcks av kursmål som täcks av undervisningsaktiviteter samt examineras), eller att målet uppnås endast genom examinationen eller endast genom undervisningsaktiviteter. Samtliga programmål, förutom tre, täcks av minst 4 kurser på nivån fullständigt konstruktivt länkad." (Masterprogram i bioinformatik)

I flera bedömarutlåtanden finns allmänt skrivna omdömen om att utbildningen har en *god måluppfyllelse*, och det finns också kommentarer om att det inom utbildningen finns en medvetenhet om kursmålen och vikten av uppföljning av kursmål/högskoleförordningens mål. Flera kommentarer handlar också om att *undervisningens upplägg och innehåll* ger förutsättningar för en god måluppfyllelse.

Andra aspekter som tas upp av ett par bedömargrupper är bland annat att *studenterna upplever god måluppfyllelse* samt att utbildningen leder till en *hög anställningsbarhet för alumner*.

Svagheter/utvecklingsområden

Även vad gäller utvecklingsområden är *målmatris och konstruktiv länkning (delar av)* det vanligaste förekommande temat i bedömargruppernas skrivningar. Kommentarererna handlar om att utveckla målmatriser och länkningen mellan examensmål och kursmål eller att det saknas kursmål och/eller bedömningskriterier.

I några fall ser bedömargruppen *brister i måluppfyllelse avseende vissa examensmål i högskoleförordningen*, i vissa fall nämns särskilt oklarheter avseende hur utbildningen når måluppfyllelse avseende samhälleliga och etiska aspekter.

Rekommendationer

Liksom för styrkor och utvecklingsområden rör rekommendationerna gällande utbildningarnas måluppfyllelse i flera fall *målmatris och konstruktiv länkning*. Bedömargrupperna tar till exempel upp att utbildningarna behöver arbeta med att tydliggöra den konstruktiva länkningen, förtydliga kopplingen mellan examensmål och kursmål samt utveckla arbetet med målmatriser.

Flera bedömargrupper påtalar också att utbildningarna bör arbeta med att *stärka måluppfyllelsen*, till exempel avseende samhälleliga och etiska aspekter.

Planerade åtgärder

Många utbildningar har planerade åtgärder som rör måluppfyllelse. Åtgärderna rör vanligen att *stärka den konstruktiva länknigen mellan examensmål, kursmål, undervisning och examinationer* och att *se över mål i kursplaner*, men även att *förtydliga kursmålen för studenterna* vid kursstart, *utveckla rutiner för att säkra måluppfyllelsen av examensmål* (till exempel genom fördjupat arbete med målmatiser), *uppdatera kurslitteratur* eller *förstärka moment* i kurser. En utbildning planerar att utforma en enkät till kursledare för att ta reda på om undervisningsmoment som är relaterade till värderingsförmåga och förhållningssätt, speciellt samhälleliga och etiska aspekter, ingår utan att vara synligt som mål i kursplanen för att i så fall uppdatera kursplanen och i annat fall införa i kurser.

Forskarnivå

Styrkor

Två bedömargrupper skriver att de utbildningar de har granskat *når de lagstadgade målen* och en bedömargrupp nämner att peer-review av artiklar inför publicering i internationella tidskrifter ger en signal om artiklarnas kvalitet. En annan bedömargrupp skriver att de bedömer att en grundlig examination görs av de formella kurserna och att forskningsarbetet granskas grundligt inte minst under processen kring disputationen.

Svagheter/utvecklingsområden

Ett utvecklingsområde som lyfts fram av ett par bedömargrupper gäller den *årliga uppföljningen av den individuella studieplanen*. Kommentarererna handlar om att den inte alltid genomförs som en dialog mellan doktoranden och handledaren/-na respektive att doktoranderna saknar riktlinjer för den årliga uppföljningen. Två bedömargrupper anser att *doktorandernas kursutbud är för smalt*. Andra exempel på svagheter som nämns av enstaka bedömargrupper är att det är något otydligt hur lärandemålen inom det vetenskapliga samtalet säkerställs, avsaknad av en systematisk uppföljning av om/hur doktoranderna når målen samt att det är oklart hur breddning inom ämnet åstadkoms.

Rekommendationer

En bedömargrupp rekommenderar att forskarutbildningen utarbetar tydliga strategier för att kontinuerligt mäta hur väl doktoranderna når lärandemålen. En annan anser att det vore en förbättring om klarare riktlinjer för halvtidskontrollen utarbetades och om kontrollen var mer enhetlig. Andra exempel på enstaka rekommendationer från olika bedömarutlåtanden handlar om att säkerställa de kliniska doktorandernas forskningstid, se över kursplaner och undvika för ospecifika kursmål samt utöka utbildningen om metod.

Planerade åtgärder

Några forskarutbildningar har planerade åtgärder för att *förtydliga progression i den allmänna studieplanen*. Det handlar om hur progressionen kartläggs och säkerställs och om lärandemål. I en utbildning planeras bestämmelser rörande inom vilka områden en doktorand ska ha tagit kurser. Andra åtgärder är en mer *medveten användning och uppföljning av den individuella studieplanen* för att dokumentera progressionen och att lärandemålen uppnås, respektive att riktlinjer för individuell studieplan ska utarbetas (vikten av att uppföljningen av den individuella studieplanen blir mer än en rent administrativ uppgift påtalas). I en av forskarutbildningarna ska handledarkollegiet och studierektorn ta fram ett processdokument som inventerar och planerar olika delmål och aktiviteter som ska inrymmas inom forskarutbildningen. För forskarutbildningen inom ett vetenskapsområde ska en enkel mall för kursplaner implementeras, och man önskar att forskarutbildningskurserna

kommer in i studieadministrativa system. För åtgärder kring *kursutbud*, se aspekt 3 (doktoranders lärande).

3.2 Forskningsanknytning och vetenskaplig grund (aspekt 2)

---

att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

---

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

En framträdande styrka som framkommer i många bedömarutlåtanden är att de undervisande lärarna också är *aktiva forskare*. Att lärarna ofta undervisar inom kurser vars innehåll är relaterat till den egna forskningen anser bedömargrupperna bidrar till att forskningsanknyta undervisningen. Ett par exempel:

”Ämnets lärare är aktiva forskare med omfattande publicering. De undervisar ofta inom kurser vars innehåll är relaterat till den egna forskningen, även om denna koppling inte alltid är explicit.” (Retorik)

”Studenterna uppgav att de ibland får direkt insyn i lärarnas forskning med korta (ca 20 minuter nämndes) inlägg/exempel/fallstudier under föreläsningar. Detta upplevdes som givande på ett generellt plan, även om ämnet som togs upp kanske inte alltid var i fokus för just det lektionstillfället. Studenterna menade att det var en god möjlighet att få djup inom ett begränsat fält och insyn i forskningsfronten.” (Kandidatprogram i geovetenskap)

En annan vanligt förekommande styrka som nämns i flera bedömarrapporter är att studenterna tränas i *vetenskaplig metod* och *vetenskapligt förhållningssätt* och några bedömargrupper lyfter fram väl beprövade undervisningsformer som styrkor. Inom flera utbildningar har studenterna möjlighet att skriva sina *uppsatser* inom ramen för eller i nära anslutning till pågående forskningsprojekt. Från några utbildningar finns exempel på att uppsatsarbeten tagits vidare till olika vetenskapliga publiceringar och att studenter medverkat i publicerade artiklar som medförfattare.

Svagheter/utvecklingsområden

När det gäller utvecklingsområden är det svårare att finna en samlad bild bland bedömarutlåtandena. Några bedömargrupper anser att det saknas en *samlad forskningsmiljö* i ämnet eller att den befintliga är något outvecklad. Andra utvecklingsområden som framkommer från olika bedömargrupper är till exempel att det går att utveckla sättet på vilket studenterna möter vetenskap, att det saknas spetskompetens och att det finns risk för att ämneskompetens kan minska/försvinna på grund av pensionsavgångar. Ett par bedömarutlåtanden nämner lärarkapacitet som en utmaning för utbildningens forskningsanknytning. Det handlar till exempel om att externa lärare står för en stor del av undervisningen eller att mycket vilar på en enskild lärare.

Rekommendationer

För att stärka forskningsanknytningen rekommenderar flera bedömargrupper att utbildningen *tydliggör den vetenskapliga förankringen* genom att till exempel knyta utbildningens innehåll till ämnets internationella forskningsfält, visa på sambandet mellan forskning och praktiskt arbete samt formalisera och systematisera forskningsanknytningen. Ett annat exempel på en rekommendation är att införa målet ”att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt” i målmatrisen för samtliga kurser. I några bedömarutlåtanden rekommenderas att *beprövad erfarenhet* ges större utrymme. För att minska en eventuell risk för att det blir en uppdelning mellan de som främst forskar

respektive de som undervisar rekommenderar en bedömargrupp att lektorer och professorer som främst forskar också får en aktiv lärarroll och engageras i styrning och utveckling av undervisningen. I de fall det saknas en forskningsmiljö för ämnet rekommenderar ett par bedömargrupper att utbildningarna verkar för en forskarutbildning inom ämnet.

Planerade åtgärder

Flera utbildningar har planerade åtgärder som rör denna aspekt, där några har åtgärder som rör *förstärkt progression i vetenskaplig metod* inom utbildningen och andra har åtgärder för att generellt *stärka forskningsanknytningen i kurser*. Åtgärderna rör att förtydliga kopplingen till pågående forskning för studenterna, att knyta examensarbeten till pågående forskningsprojekt samt att ge en tydligare orientering av institutionens forskningsmiljö i introduktionskursen för att uppmuntra val av uppsatsämne med koppling till institutionens forskning. Enstaka åtgärder är att inrätta ett programkollegium mellan program som stärker den mångvetenskapliga miljön för programmets forskningsförankring, att utreda en närmare koppling av ett masterprogram till en mångvetenskaplig centrumbildning i syfte att stärka den vetenskapliga miljön, att via enkät till kursledare närmare undersöka hur aktuell forskning i ämnet framkommer i programmets kurser, respektive att i ett övergripande ämnesråd diskutera den påtalade risken för uppdelning mellan forskande och undervisande personal och främjandet av att lärare med aktiv forskning också har en aktiv lärarroll. I något fall nämns att strategisk kompetensförsörjning i form av satsning på doktorander i ämnet behövs, men att det är en fråga på högre nivå.

Forskarnivå

Styrkor

Handledare som är *aktiva forskare/en stark vetenskaplig miljö* lyfts fram som en styrka av några bedömargrupper. Doktorandernas deltagande i seminarier, konferenser och processen kring publicering är andra faktorer som gör att de exponeras för ett vetenskapligt förhållningssätt anser en annan bedömargrupp. En bedömargrupp tar upp att många av doktoranderna undervisar på grundnivå vilket de menar ger positiva effekter i form av en breddad ämneskunskap för doktoranderna samtidigt som det bidrar till att koppla grundutbildningen till pågående forskning.

Svagheter/utvecklingsområden

Inom denna aspekt framkommer inga svagheter/utvecklingsområden i bedömarutlåtandena.

Rekommendationer

En bedömargrupp rekommenderar att doktorander i små miljöer som saknar en större kritisk massa ges möjlighet att delta i bredare aktiviteter, till exempel forskningsspår. En annan bedömargrupp rekommenderar att forskningsanknyta undervisningsformerna på forskarutbildningskurser.

Planerade åtgärder

För forskarutbildningen inom ett vetenskapsområde har en arbetsgrupp tillsatts för att utveckla arbetet med de så kallade forskningsspåren, vars syfte bland annat är att säkerställa den akademiska miljön för doktoranderna.

3.3 Studenters/doktoranders lärande i centrum (aspekt 3)

---

att undervisningen sätter studenters/doktoranders lärande i centrum

---

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

Vad gäller studenters lärande kommenterar flera bedömargrupper olika *undervisnings-/arbetsformer* som används i utbildningarna och som beskrivs främja studenters lärande. Det handlar bland annat om praktiska inslag, att det finns en variation i undervisnings- och examinationsformer, att studenterna får återkoppling, ”peer learning” samt problembaserat lärande (PBL). Ett exempel på detta:

”Goda exempel som panelen särskilt vill framhålla är att man knutit ett forskningsprojekt kring utvecklingen av färdighet i kritiskt tänkande till kandidatprogrammet i systemvetenskap i Uppsala och Visby, det tydliga progressionstänket i utvecklingen av kandidatprogrammet i medie- och kommunikationsvetenskap samt PUMA-projektet ”Ämnesöverskridande metodundervisning med flipped classroom” (Institutionen för informatik och media)

Ett annat större tema är *lärare/undervisande personal* där bedömargrupperna framhåller att lärarna sätter studenternas lärande i centrum samt är pedagogiskt medvetna och utbildade i pedagogik/didaktik. I vissa fall nämns även övrig personal som till exempel studierektor och studievägledare.

En handfull bedömargrupper har nämnt en *god genomströmning* som en styrka. *Valfrihet/valmöjligheter inom utbildningen* tas också upp som något positivt av några bedömargrupper, och en allmänt *trivsamt studiemiljö* nämns också främja studenternas lärande.

Svagheter/utvecklingsområden

Det saknas en enhetlig bild av vilka utvecklingsområden som bedömargrupperna ser avseende studenternas lärande. Även här rör kommentarerna bland annat olika *undervisnings-/arbetsformer*, till exempel efterfrågas fler praktiska inslag och förbättringar vad gäller återkopplingen till studenterna. Flera bedömarrapporter kommenterar svårigheter med *varierande förkunskaper hos nybörjarstudenterna* och en handfull tar upp *överlappningar inom utbildningarna* respektive *låg genomströmning*.

Rekommendationer

Även vad gäller rekommendationerna framträder en ganska splittrad bild. Flera av rekommendationerna rör olika *undervisnings-/examinationsformer* (till exempel att kommunikationsträningen och PBL bör utvecklas). Flera av bedömargrupperna rekommenderar att *återkopplingen på studenternas studieprestationer bör öka*. En bedömargrupp kommenterar att bristen på feedback kan vara en konsekvens av alltför stor arbetsbörda hos lärarna och att detta bör ses över.

Övriga kommentarer som ett fåtal bedömargrupper har tagit upp rör: åtgärder för nybörjarstudenter, undvika överlapp i utbildningen samt uppmuntra studenterna att använda stöd som till exempel språkstöd. Ett par bedömargrupper kommenterar att studenternas kontakttimmar med lärare bör ökas.

Planerade åtgärder

Flera utbildningar har planerade åtgärder, där det vanligaste är att *förbättra rutiner för återkoppling på studenternas utförda uppgifter*. Det handlar om att utveckla ”peer-to-peer learning” och grupplärande, att kursansvariga ges i uppdrag att säkerställa relevant återkoppling i tillräcklig omfattning och i nära anslutning till aktuellt moment, att rutinerna för återkoppling ses över samt att relationen mellan lärandeaktiviteter, examination och kursmål förmedlas till studenterna. Några utbildningar planerar åtgärder för *distansutbildningar*, bland annat korta tematiska filmer att kunna användas som pedagogiskt instrument för flipped classroom och kompetensutveckling i nätpedagogik. Några utbildningar planerar *omgjorda kurser*. Ett par utbildningar planerar *åtgärder för att hantera varierade förkunskaper* hos programmens nybörjarstudenter (extra schemalagda tillfällen under de inledande kurserna med hjälp av studenter respektive att se över den inledande kursen). *Följa och förbättra genomströmningen* är andra planerade åtgärder, där exempelvis en av utbildningarna har utökat introduktionskursen i omfång och ändrat studieplanen vilket förväntas förbättra genomströmningen, och en annan utbildning ska följa upp avvikelser på individnivå. I en av utbildningarna ska programansvariga ta fram riktlinjer (”code-of-conduct”) till kursansvariga och studenter för vad de kan förvänta sig gällande handledning och återkoppling och harmonisera detta mellan programkurser.

Forskarnivå

Styrkor

Seminarier och särskilt *högre seminarier* är något som nämns som en styrka i ett par bedömarutlåtanden.

”Högre seminariet är ett arbetsseminarium för både doktorander och disputerade forskare (och masterstudenter). Doktorander involveras på ett medvetet sätt genom att diskussionen av alla framlagda texter inleds med frågor av två i förväg utsedda kommentatorer: en doktorand och en disputerad forskare. De doktorander som vi [bedömargruppen] har talat med upplevde seminariet som ohierarkiskt och de känner att de lätt kommer till tals. Det finns även en andra seminarieverksamheter vid institutionen som innebär möjligheter för doktoranderna och bidrar till en mångfacetterad forskningsmiljö.” (Idé- och lärdomshistoria)

Engagerade och tillgängliga handledare respektive generöst med tid för handledning är styrkor som nämns av två bedömargrupper. Andra styrkor som lyfts fram i ett par bedömarutlåtanden rör *kurser* och handlar om att doktoranderna är nöjda med de kurser som erbjuds, att doktoranderna (förutom de obligatoriska kurserna) har möjlighet att välja kurser fritt i samråd med sina handledare samt att möjligheterna att erhålla kurspoäng är många och varierande vilket gör att doktoranderna kan skraddarsy sin utbildning i samråd med sin(a) handledare.

Svagheter/utvecklingsområden

Ett utvecklingsområde som lyfts fram av en handfull bedömargrupper är *forskarutbildningskurser*. Det handlar till exempel om avsaknad av metodkurser, att institutionen ger få egna kurser, avsaknad av bredare ämneskurser som ger djupare ämneskunskap, brist på tillgång till avancerade spjutspetskurser eller att doktoranderna upplever att en viss obligatorisk kurs inte innehåller kunskap som är relevant för deras utbildning. En bedömargrupp kommenterar att antalet doktorander är få och menar att med ett så litet antal doktorander saknas kritisk massa. En annan bedömargrupp nämner att de kliniska doktoranderna understrukt svårigheten med att få tid för forskarutbildningen och att det är svårt att prioritera forskning när den ställs mot den kliniska verksamheten. Det gäller till exempel möjligheten få ut finansierad forskningstid för arbete med doktorandprojektet, möjlighet att delta i seminarier, ”journal clubs” med mera. De kliniska doktoranderna uttryckte oro för att den vetenskapliga nivån riskerar att bli lägre när de inte får tillgång till samma metoddiskussioner som övriga doktorander.

Rekommendationer

Flera av rekommendationerna gäller *kurser* och handlar till exempel om att se över utbudet av forskarutbildningskurser och se till att innehållet motsvarar doktorandernas behov, skapa ett övergripande register över tillgängliga kurser, att ge de obligatoriska kurserna så tidigt som möjligt i utbildningen för att de ska uppfattas som nyttiga samt satsa medel på omvittnat bra kurser. Två bedömargrupper lyfter *pedagogisk kompetens* för handledare respektive doktorander. Det handlar om att säkerställa handledarnas pedagogiska kompetens till exempel genom lättillgängliga on-linekurser och att se över den obligatoriska handledarutbildningen vid ett av vetenskapsområdena vad gäller längd och innehåll samt behovet av en återkommande uppdateringskurs. För doktoranderna föreslås en kortare kurs i pedagogik som också omfattar didaktik i laboratoriemiljö som de kan gå tidigt i utbildningen eftersom de ofta får undervisningsuppdrag under forskarutbildningen. Ett par bedömargrupper rekommenderar större doktorandgrupper för att *öka den kritiska massan*.

Planerade åtgärder

Merparten av forskarutbildningarna ska *utveckla och se över kursutbudet*. Exempelvis planeras åtgärder såsom att utveckla ett urval läs- och seminariebaserade specialiseringskurser som kan ges vid behov på institutionen även för mindre studentgrupper, förbättra tillgången till kurser för kliniska doktorander samt utveckla spårspecifika kurser för alla forskningsspår, se över obligatoriska kursers omfattning och innehåll, respektive att ha kursläsningen som en stående punkt på forskarutbildningsnämndens sammanträden varje termin samt på studierektors möten med doktoranderna. Vidare nämns i vissa fall att kursutbudet behöver kompletteras med kurser från nordiska systerinstitutioner och andra lärosäten i Sverige.

Exempel på enstaka åtgärder är att utarbeta metoder för att säkerställa att alla doktorander får ett minimiutbud av handledningsinsatser av god kvalitet, löpande diskussioner med doktoranderna om handledningens målsättning, att utveckla tydliga rutiner för doktoranders undervisning med pedagogiska utvecklingssamtal med studierektor när en doktorand ska börja undervisa, respektive att arbeta för en kortare pedagogisk introduktion tidigt i forskarutbildningen.

3.4 Examination och progression (aspekt 4)

---

*att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt
och att progression säkerställs*

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

Varierade examinationsformer är ett tema som nämns som en styrka av flera bedömargrupper. Att det finns information om *betygskriterier* till studenter, att *bedömningen av examinerande uppgifter görs utifrån tydliga kriterier* och att *examinationen är rättssäker* är andra styrkor som omnämns. När det gäller progression är en vanligt förekommande styrka att det finns en *tydlig progression* och en *medvetenhet om progression*. Bedömargrupperna uttrycker till exempel att de ser en progression mellan delkurser och mellan olika kursnivåer, att det finns progression såväl på djupet som på bredden och att det finns en god ämnesmässig progression. Ett citat som belyser progression:

“The evaluation panel discussed the impressive array of examination methods with students and teachers.[...] The programme includes an impressive range of teaching and examination methods, and maintenance work is done to

ensure effective progression, for example by overseeing the course sequence. In the self-evaluation, the programme matrix [...] demonstrates a good awareness of progression, in breadth as well as depth.[...] There seems to be a solid awareness of progression within the programme, based on sound pedagogical reasoning. The panel recommends only that the good work is kept up." (Masterprogram i vindkraftprojektering)

Betydelsen av lärarsamarbete kring kursernas utformning och att kollegiet agerar aktivt och proaktivt kring måluppfyllelse och progression menar ett par bedömargrupper är betydelsefullt för god progression.

Svagheter/utvecklingsområden

Otydlig eller svag progressionen är en svaghet som nämns av många bedömargrupper liksom att *kurser överlappar* varandra vilket kan ge onödigt repetition av kursinnehåll. Ett annat utvecklingsområde som flera bedömargrupper nämner är *betygskriterier*. Det handlar i vissa fall om att det saknas kriterier eller att de befintliga är oklara. Några bedömargrupper lyfter fram trubbigheten med ett betygssystem som bara innehåller "godkänd" och "icke godkänd". De menar att differentierade betyg kan vara ett sätt att öka motivationen hos studenterna och att det vore bra om det finns möjlighet för duktiga studenter att kunna få ett betyg som motsvarar deras kunskapsnivå. Synpunkter som rör *rättssäkerheten vid examination*, till exempel anonymitet och examination genom aktivt deltagande vid seminarium framkommer också som ett utvecklingsområde i några bedömarrapporter.

Rekommendation

En vanlig rekommendation är att *stärka rättssäkerheten* genom att till exempel upprätta betygskriterier, tydliggöra vilka moment/uppgifter som är examinerande och vilka krav som ställs för att ett moment (exempelvis ett seminarium eller en opposition) ska vara godkänt. Några bedömargrupper anser att det vore bra om det genomfördes en kollegial granskning av bedömningen av examinationer till exempel i relation till examensarbeten.

Andra rekommendationer handlar om att *se över progressionen* mellan kurser och mellan grundnivå och avancerad nivå, åtgärda eventuella överlapp mellan kurser samt att synliggöra progressionsmål i kursplanen. Några bedömargrupper rekommenderar en bättre kommunikation inom lärarkollegiet samt att programansvarig samlar kursledare/lärare minst en gång per år för att kartlägga och säkerställa progression.

Planerade åtgärder

Merparten av utbildningarna har planerade åtgärder som rör denna aspekt. En vanlig åtgärd är att *se över progressionen*, antingen inom en kurs, mellan kurser inom ett program eller mellan grundnivå och avancerad nivå. Åtgärder innefattar även att förtydliga en progression som redan finns, men som behöver tydliggöras och beskrivas i kursplaner. En annan åtgärd är att *för studenterna tydliggöra progressionen* fortlöpande under utbildningen, i något fall genom att ge studenterna verktyg för att reflektera över sin egen utveckling. Flera utbildningar har åtgärder som innefattar att *stärka den konstruktiva länken mellan examensmål, kursmål, undervisning och examinationer*. I några fall handlar det om att planera *årliga eller terminsvisa lärarmöten med kursansvariga* där sådana inte funnits för att begränsa överlappning mellan kurser. Flera utbildningar ska *se över enskilda examinationer*, utveckla rutiner för att *följa upp att samtliga kursmål examineras* och ta fram *betygskriterier*. Vidare planeras översyn av beskrivning av examinationer i kursplaner, översyn av krav vid laborationer och övningar, att kommunicera laborationsmoments bidrag till kursbetyget, att diskutera rättssäker examination i kollegiet, samt öka användandet av olika examinationsformer.

Forskarnivå

Styrkor

Årlig uppföljning av individuella studieplaner nämns som styrkor av två bedömargrupper. En av dessa bedömargrupper lyfter även fram havtidskontroll och förhandsgranskning inför disputation av betygsnämnden som stationer där forskningsarbetet bedöms av externt sakkunniga innan den formella examinationen vid disputationen. Bedömargruppen menar att betygsnämndens utökade arbete med förhandsgranskningen bidrar till bredare kunskap om målen som ska uppnås vilket kan hjälpa till att höja kvaliteten på avhandlingarna som läggs fram. Vidare framgår av bedömarrapporten att ”viktigast är kanske att det blir lättare vid en förhandsgranskning att ta rätt beslut när målet inte uppnåtts, då det är mindre definitivt”.

Svagheter/utvecklingsområden

En bedömargrupp upplever att det är problematiskt att förhandsgranskningen av avhandlingen görs av betygsnämnden och menar att det i praktiken kan bli omöjligt för betygsnämnden att vid disputationen underkänna en avhandling som tidigare släppts fram. Andra utvecklingsområden som nämns av enskilda bedömargrupper gäller oklar information om läskurser (vilka som kommer att erbjudas framöver och examinationskrav för dessa), att den allmänna studieplanen är otydlig med avseende på progressionen i utbildningen samt bättre uppföljning av studieplanen och bättre återkoppling från handledare vid den årliga uppföljningen. Seminarier som används som poänggivande kurser och som ger poäng utan examination nämns i en bedömarrapport som en brist ur rättssäkerhetssynpunkt.

Rekommendationer

Två av utlåtandena gäller *uppföljningar*, det ena handlar om att säkerställa att alla doktorander får en ordentlig uppföljning årligen av sin individuella studieplan och av lärandemålen. Det andra rör hur man kan gå tillväga för att kunna få ut mer av halvtidskontrollen, främst med avseende på mål som ännu inte är uppfyllda. En bedömargrupp föreslår att halvtidskontrollen integreras med den årliga uppföljningen. Exempel på andra rekommendationer är att fortsätta arbetet med att klargöra examinationskrav på läskurser, förtydliga progressionen och de lärandemål som svarar mot progressionen samt använda kurspoäng till regelrätta kurser och inte ge poäng för till exempel deltagande i konferenser. En bedömargrupp anser att deltagande i forskarskolor och internationella konferenser bör vara obligatoriska moment (men inte poänggivande) och att sådant deltagande redovisas i samband med den årliga uppföljningen och dokumenteras i den individuella studieplanen för att säkerställa att examensmålen kan nås. Samma grupp rekommenderar att utbildningen överväger att införa ett poängtak för att doktoranderna ska prioritera de viktigaste kurserna och inte ägna för mycket tid åt kurser på bekostnad av tiden för forskning.

Planerade åtgärder

Att förtydliga progressionen i allmänna studieplanen och förbättra uppföljningen av den individuella studieplanen är nämnt under aspekt 1 (måluppfyllelse). Ett par forskarutbildningar ska förtydliga examinationskraven för läskurser, vilket bland annat handlar om att i doktorandhandboken förtydliga den formella processen rörande kvalitetssäkring av avhandlingsmanus.

3.5 Lärarkompetens och lärarkapacitet (aspekt 5)

---

att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig

---

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

En tydligt framträdande styrka, som framhålls i nästan alla bedömarutlåtanden, är att lärarna har *hög ämnesmässig och pedagogisk kompetens*. Hög ämnesmässig kompetens beskrivs i bedömarrapporterna till exempel genom att lärarna är disputerade och undervisar inom sina specialistområden. Vad gäller pedagogisk kompetens nämns bland annat ämnesdidaktisk kompetens, högskolepedagogisk utbildning, excellenta lärare och lärarsamarbeten. Flera tar också upp att lärarna är *engagerade* i sin gärning och att det ges goda möjligheter till *pedagogisk fortbildning*.

Ett citat där lärarnas höga kompetens både som forskare och lärare framhålls:

“The committee noted that the teaching staff engaged on the programme, both those interviewed and others listed in the course materials, are highly qualified both as researchers and lecturers. Judging from an international framework it was also noted that the teachers interviewed seemed equally engaged in their research activities as in their teaching commitments, something that makes the programme particularly attractive in an international higher education environment where highly qualified, research-active academic staff are often motivated to move away from teaching. This combination makes the teaching staff exceptionally well qualified not only to teach seminars and lectures but also to supervise dissertations, and we were most impressed by the level of enthusiasm shown by the staff for the dissertation projects they were engaged in, the encouraging attitude toward the possibility of publications and the common pursuit of research objectives.” (Masterprogram i geovetenskap)

Svagheter/utvecklingsområden

Flera bedömargrupper adresserar nuvarande, eller befarade framtida, *brister i lärarkapacitet/bemanning*. Det handlar bland annat om att det är för få lärare/handledare totalt, att det saknas kompetens inom något specifikt område samt att det finns brister i matchningen mellan behov i utbildningen (till exempel undervisning på ett visst språk) och de anställdas profiler.

Det finns några exempel på att bedömargrupperna nämner att särskilda krav ställs på läraren på grund av en heterogen studentgrupp och att i de fall många lärare undervisar endast en liten del av sin tjänst kan det leda till en fragmentisering av undervisningen med mindre engagemang hos dessa lärare som följd.

Rekommendationer

Flera av rekommendationerna handlar om *kompetensutveckling* där bedömargrupperna bland annat tar upp att fler bör gå de högskolepedagogiska kurserna, även erfarna lärare. Även vikten av att lärare, till exempel nya lärare, får stöd i sin miljö på institutionen kommenteras.

Lärarkapaciteten är ett annat vanligt tema där bedömargrupperna betonar vikten av att utveckla lärarkapaciteten och parera nuvarande eller kommande underskott på kompetens som i vissa fall påtalats.

Planerade åtgärder

Nästan hälften av utbildningarna har planerade åtgärder för kompetensutveckling eller översyn av lärarkapacitet. Den vanligaste åtgärden rör *översyn av långsiktig bemanning och eventuellt rekryteringsbehov* och arbete med strategisk kompetensförsörjning. I vissa fall har institutionen redan ökat bemanningen eller anstränger sig för att rekrytera ytterligare lärarkrafter. I det sammanhanget nämns att de långa handläggningstiderna vid lärarrekrutering är ett problem.

Några utbildningar planerar åtgärder för att stärka lärare i *interkulturella kommunikationsfärdigheter*. En av utbildningarna framför att de önskar fakultetens hjälp med kompetensutveckling för lärare i interkulturell kompetens. Ett par utbildningar på Campus Gotland anger att tillgång till pedagogisk kompetensutveckling på plats behöver förstärkas. Andra enstaka åtgärder rör verkstad för nätpedagogik för lärarna respektive en särskild handledningsbudget för handledarresurser till programmet. En åtgärd som ska diskuteras inom en av utbildningarna är att införa lärarlag eller dubbelt kursledarskap för att motverka sårbarhet i undervisningsområden där specifik ämnesmässig kompetens krävs.

Forskarnivå

Styrkor

Samtliga bedömgrupper lyfter fram *lärarnas höga ämneskompetens* som en styrka. I en handfull utlåtanden omnämns handledarna som aktiva, väl kvalificerade, världsledande, framstående respektive högt meriterade forskare.

”Institutionen har utomordentligt väl kvalificerade lärare. De tre rekryterade professorerna är världsledande forskare inom sina respektive områden och de kompletteras med flera högt meriterade professorer och lektorer. Även med internationella mått har institutionen sammantaget en lärarkår med betydande styrka och bredd.” (Filosofiska institutionen)

Några bedömgrupper nämner också att det finns en *god högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens* i lärarkollegiet. *Lärarkapaciteten* bedöms vara tillräcklig, god respektive mycket god av en handfull bedömgrupper.

”Forskarutbildningens handledare har en hög vetenskaplig och pedagogisk kompetens och de uppvisar en stor vetenskaplig bredd.” (Antikens kultur och samhällsliv)

Svagheter/utvecklingsområden

Några bedömgrupper nämner *behovet av att vidareutveckla den pedagogiska kompetensen* hos handledarna och ett par rapporter lyfter att *det saknas ett handledarkollegium/-forum* där handledarna har möjlighet att till exempel föra diskussioner kring handledarrollen, diskutera sitt pedagogiska ansvar och vidareutveckla den pedagogiska förmågan.

Rekommendationer

Ett par bedömrappporter innehåller rekommendationer om att *rekrytera eller tillsätta tjänster* för att säkerställa kvaliteten, långsiktighet och kontinuitet samt möjliggöra ett mer medvetet arbete med den pedagogiska innehållet som sätter studenternas lärande i centrum. Två bedömgrupper har olika rekommendationer som rör den obligatoriska *handledarutbildningen* vid ett av vetenskapsområdena. De rekommenderar att utbildningen ses över så att innehållet är aktuellt och relevant, utökas både tids- och innehållsmässigt samt att pedagogiska moment, handledargrupper och återkommande utbildningsinsatser införs. Andra rekommendationer som lyfts fram av enskilda bedömgrupper är att överväga att införa någon form av informella och regelbundna handledarkollegier, skapa bättre

förutsättningar för enskilda lärare att få stöd i sin roll som pedagoger av kollegor och att utveckla handledarkompetensen för kliniska handledare.

Planerade åtgärder

En forskarutbildning inom ett vetenskapsområde och ytterligare ett par forskarutbildningar har planerade åtgärder för denna aspekt, vilket framför allt rör *handledning och handledarrollen*. Planerade åtgärder finns exempelvis för att främja etablerandet av handledarkollegier på de institutioner där sådana inte finns, ett halvdagsseminarium där en erfaren handledare från ett annat ämne delger sina erfarenheter, se över form och innehåll av en handledarinformationsdag respektive att ha en ämnesövergripande diskussion kring handledning. För en forskarutbildning handlar åtgärden om en pågående översyn av behovet av nyrekrytering.

3.6 Internationalisering och hållbarhetsperspektiv (aspekt 6)

---

att internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas

---

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

En vanligt förekommande styrka i många bedömarutlåtanden är *bred internationell bakgrund bland studenter och/eller lärare*. Flera av utbildningarna använder sig av dessa studenters och/eller lärares erfarenheter och perspektiv i undervisningen.

”Studentgruppens mångfald används som en resurs i undervisningen där grupparbeten och diskussioner ofta genomförs i blandade grupper med studenter med olika bakgrund och erfarenheter. Detta framhävs som en av programmets största fördelar av lärare och studenter.” (Masterprogram i hållbar utveckling)

I några bedömarutlåtanden framhålls som en styrka att det finns lärare som åkt iväg och erhållit *undervisningserfarenhet från andra länder* och aktivt använder sig av dessa kunskaper och erfarenheter i undervisningen vid hemkomst.

Flera utbildningar erbjuder sina studenter möjligheten att *åka på utbyte* under studietiden och flera bedömargrupper kommenterar också olika sätt som internationella perspektiv integreras i utbildningens innehåll.

När det gäller hållbarhet så lyfter flera bedömargrupper fram att *hållbarhetsperspektivet är representerat/integrerat i utbildningen*.

Svagheter/utvecklingsområden

I flera bedömarrapporter framkommer att det är förhållandevis *få studenter som åker på utbytesstudier*. En del utbildningar har också få inresande internationella studenter. Undervisning på svenska nämns av ett par bedömargrupper som ett hinder för internationella studenter. Några bedömargrupper tycker också att studenter som varit vid ett utländskt lärosäte efter hemkomst skulle kunna nyttjas i större utsträckning i undervisningssammanhang. För några utbildningar kommenteras att det internationella perspektivet är svagt eller verkar saknas i kursinnehållet.

Flera bedömargrupper skriver att *hållbarhetsperspektivet saknas eller att det är oklart hur det implementeras* i utbildningen.

Rekommendationer

En vanligt förekommande rekommendation är att *stärka de internationella perspektiven* respektive *stärka hållbarhetsperspektivet* i utbildningarna. När det gäller de internationella perspektiven så handlar det till exempel om att ta tillvara de internationella studenternas och lärarnas perspektiv i undervisningen, formalisera internationaliseringen så den inte är kurs- eller personberoende och att förbättra informationen till studenterna om möjligheten att studera utomlands.

Rekommendationer avseende hållbarhetsperspektivet är att *lyfta fram och integrera hållbar utveckling* på ett tydligare sätt i respektive ämne till exempel genom att erbjuda kurser som är tydligare anknutna till hållbar utveckling, medvetandegöra och upprätta en handlingsplan eller att inventera kursernas innehåll utifrån Agenda 2030.

Planerade åtgärder

En handfull utbildningar har planerade åtgärder för att *främja internationalisering*. Åtgärder rör exempelvis att förstärkta informationsinsatser för att öka intresset och visa på möjligheterna för studier utomlands respektive att se över litteraturlistor.

Några utbildningar har åtgärder som rör *hållbarhetsperspektiv*. En utbildning ska tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att inventera kurserna i studieplanen med hjälp av Agenda 2030 för att identifiera hur aspekter på hållbar utveckling kan tydliggöras inom programmet, en annan planerar utbildning i hållbar utveckling för lärarna samt införande av hållbar utveckling i lämpliga kurser. Ett masterprogram ska införa ett nytt kursmål för alla examensarbeten för att förbättra integrationen av aspekterna för etik, internationalisering och hållbarhet samt jämställdhet och lika villkor, där studenterna ska diskutera aspekterna kopplat till examensarbetet.

Forskarnivå

Styrkor

Merparten av bedömargrupperna omnämner olika styrkor som rör internationalisering. *Doktorander som studerar utomlands* under en del av sin forskarutbildning nämns som en styrka av en handfull bedömargrupper. Andra styrkor som lyfts fram av enskilda bedömargrupper är till exempel bred rekrytering av doktorander, att forskningsmiljön har en stark förankring i det internationella forskningsfältet samt internationella samarbeten.

”Doktorandgruppen rymmer en rik mångfald av internationella erfarenheter; flera av projekten är explicit internationella till sina ämnen; merparten skrivs på engelska för en internationell publik; två av projekten är internationellt finansierade och ingår därmed i större internationella nätverk; flera doktorander har vistats kortare eller längre perioder utomlands och de flesta verkar delta regelbundet vid internationella konferenser och ibland även kurser och utbyten utanför Sverige.” (Biblioteks- och informationsvetenskap)

Vad gäller hållbarhetsaspekter så nämns det i ett bedömarutlåtande att hållbarhet är inkluderat i utbildningen.

Svagheter/utvecklingsområden

Utvecklingsområden som gäller hållbarhetsperspektivet nämns i några utlåtanden och handlar om att det behövs utbildning för att kunna inkludera perspektivet i utbildningen, att det är få forskargrupper som aktivt kommunicerar hållbarhetsaspekter av sitt arbete respektive att hållbarhetsperspektivet inte berörs i självvärderingen.

Kommentarer som handlar om internationalisering berör till exempel att utländska gästdoktorander inte har haft någon tillfälligt ansvarig handledare, att det kan vara svårt för utbytesdoktorander att delta i seminarium när seminariespråket är svenska och att få doktorander genomför en del av sin utbildning utomlands.

Rekommendationer

För att stärka internationaliseringen rekommenderar ett par bedömargrupper till exempel att utbildningen uppmuntrar doktoranderna att tillbringa en längre period vid ett utländskt lärosäte, att säkerställa finansiering så att doktorander genomför utländska utbyten och sedan följa upp utfallet. I ett utlåtande kommenteras att särskild vikt bör läggas vid att skapa förutsättningar så att även kliniskt aktiva doktorander kan åka på utbyte. En annan bedömargrupp uppmuntrar vetenskapsområdet att stärka möjligheten för utländska doktorander att lära sig svenska och att de ges en introduktion till det svenska systemet. Det skulle göra det möjligt för fler doktorander och forskare med utländsk härkomst att i högre grad involveras i administrativa uppdrag, nämnder och kommittéer vid institutioner och vetenskapsområdet.

När det gäller hållbarhetsperspektiv så föreslår en bedömargrupp att verkstäder för lärare som syftar till att ge förståelse för hållbar utveckling från ett utbildningsperspektiv genomförs. Vid dessa verkstäder skulle även idéer för hur hållbar utveckling kan implementeras i forskarutbildningen och integreras i befintliga kurser kunna diskuteras.

Planerade åtgärder

Forskarutbildningen inom ett vetenskapsområde och ytterligare ett par forskarutbildningar har planerade åtgärder. De planerade åtgärderna rör möjligheten för kurspoäng för utlandsvistelse (internship, secondments), att systematisera arbetet med språkanvändningen och i kollegiet och med doktorander utarbeta en kortfattad språkpolicy på institutionen, respektive att undersöka vilka möjligheter Erasmus- och Matarikisamarbetena kan innebära exempelvis vad gäller möjligheten till lärarutbyte.

3.7 Jämställdhetsperspektiv (aspekt 7)

---

att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

Flera bedömargrupper kommenterar att *jämställdhetsperspektivet integreras i utbildningens innehåll* på olika sätt. Det finns en stor spridning mellan att perspektivet nämns vid en introduktion till att jämställdhet och lika villkor ingår i de flesta kurser inom programmet.

Vidare tar flera bedömargrupper upp att det vid utbildningen/institutionen/fakulteten sker ett *aktivt/medvetet arbete utifrån policys, handlingsplaner etc.* vad gäller jämställdhet och lika villkor. Flera bedömargrupper skriver att det är *en jämn könsfördelning bland studenterna* på utbildningen, och en handfull kommenterar att det är *en jämn könsfördelning bland lärarna*.

Flera bedömarrapporter lyfter fram att *undervisande personal får utbildning/fortbildning inom området* jämställdhet och lika villkor. Ett exempel är att en bedömargrupp framhåller fakultetens fortbildning i dessa frågor samt arbetet med att lyfta in jämställdhets- och lika villkors perspektiv i kursplaner:

”Att fakulteten har arbetat för att verksamheten systematiskt ska uppmärksamma jämställdhets- och lika villkorsperspektiv, dels genom att ordna (frivillig) fakultetsgemensam fortbildning och dels genom att införa formuleringar om detta i kursplaner, bör dock ses som en styrka” (Utbildningar i biologi)

Svagheter/utvecklingsområden

Flera bedömargrupper skriver att det finns *brister i integreringen av jämställdhetsperspektivet i utbildningens innehåll*. Dessa kommentarer rör till exempel att perspektivet inte verkar ingå i utbildningen (det saknas till exempel i kursplaner) eller behöver utvecklas. Någon bedömargrupp tar upp att flera lärare påtalar att de inte anser att det egna ämnet lämpar sig för att studeras ur ett jämställdhets- eller lika villkors perspektiv eller att jämställdhet/lika villkor inte fått något tydligt genomslag trots att lärarna erbjudits fortbildning.

Andra kommentarer som en handfull bedömargrupper tar upp är att det finns *en ojämnhönsfördelning bland lärarna respektive en ojämnhönsfördelning bland studenterna*. I några fall kommenteras *av studenterna upplevd särbehandling*.

Rekommendationer

Flera av bedömarrapporterna rekommenderar att *jämställdhetsperspektivet bör förstärkas i utbildningens innehåll*. Detta till exempel genom mer om jämställdhet och lika villkor i fler kurser samt i kursbeskrivningar och/eller en specifik kurs om jämställdhet till exempel utifrån ämnets historia.

En handfull bedömarrapporter kommenterar att utbildningarna bör *arbeta för en mer jämlik hönsfördelning vad gäller personal och studenter*. Övriga rekommendationer som ett par bedömargrupper vardera tar upp är; att använda sig av goda exempel som till exempel att personer med olika bakgrund föreläser, att utbilda lärare inom området samt att tydliggöra var man finner information kring arbetet med jämställdhet (handlingsplaner, lika villkors-grupp etc.) och vilket stöd man kan få.

Planerade åtgärder

Flera utbildningar har planerade åtgärder för att *stärka jämställdhetsperspektivet*. Det rör exempelvis åtgärder för utbildningar där kvinnor är underrepresenterade och innefattar att se över litteraturlistor (till exempel synliggöra forskning av kvinnor), nya former av marknadsföring för en breddad rekrytering till programmet, en enkät för att undersöka orsakerna till obalans i hönsfördelningen bland studenterna, öka andelen lärare av underrepresenterat kön på institutionen, samt att i högre grad bjuda in gästlärare som är kvinnor. Andra enskilda åtgärder rör uppföljning av ett fakultetsgemensamt moment om lika villkor och likabehandling i programmets inledande kurs, en arbetsgrupp är utsedd för att se över kursplaner, mål, innehåll och kurslitteratur bland annat med fokus på jämlikhet, mångfald och lika villkor, att prefekten föreslås ta fram ett strategidokument och utse en ansvarig person, exempelvis studierektor för att göra likavillkorsaspekten mer integrerad i undervisningen, respektive att införa ett nytt kursmål för examensarbeten som innebär att likavillkorsaspekten kommer diskuteras.

Forskarnivå

Styrkor

Några bedömarrapporter berör jämställdhetsperspektivet. Styrkor som nämns i två utlåtanden rör att *hönsfördelningen mellan doktorander ligger inom målet 40/60*. Samma bedömargrupper kommenterar att det är positivt att även handledarkonstellationer och betygsnämnder är kvantitativt jämställda eller att jämställdhet beaktas när man utser handledargrupper och betygsnämnder. Detta står i kontrast till en tredje bedömargrupp som menar att det är klokt att inte kräva en blandad sammansättning av betygsnämnd och handledargrupp utan att "bara" uppmuntra till detta. En utbildning har arbetat med att undersöka orsakerna till skev hönsbalans bland studenter på de högre stadierna inom området och bedömargruppen är imponerad av deras arbete med detta. Vid den

obligatoriska handledarutbildningen vid ett av vetenskapsområdena informeras om jämställdhetsfrågor och vikten av en jämställd sammansättning av handledargrupper och betygsnämnder. En bedömaregrupp nämner att det finns ett flertal dokument, handlingsplaner och grupperingar som beaktar jämställdheten vid universitetet och att det sker en årlig uppföljning samt dokumentation av arbetet med aktiva åtgärder för alla diskrimineringsgrunder. Samma bedömaregrupp skriver också att doktoranderna informeras om resurser och kontaktpersoner i diskrimineringsfrågor.

Svagheter/utvecklingsområden

Några bedömaregrupper har kommenterat att det finns en *skev könsfördelning* i handledargrupper och betygsnämnder. En bedömaregrupp anser att det är problematiskt att en fjärdedel av betygsnämnderna vid disputation har varit enkönade.

Rekommendationer

Några bedömaregrupper har förslag på hur jämställdheten kan stärkas. Det handlar om att *fortsätta beakta en jämlik könsfördelning* inom institutionens permanenta och ledande positioner i samband med tillsättning av tjänster, fortsätta att bevaka frågorna och eftersträva jämställdhet i grupperingar kopplade till forskarutbildningen samt att se över kurslitteraturen så att författare som är kvinnor finns representerade för att delvis kompensera för få rollmodeller bland lärarna. Två rekommendationer handlar om att undersöka *varför studenter som är kvinnor avbryter sina doktorandprojekt* för att kunna verka för en mer stödjande miljö respektive att ta särskild hänsyn till behovet av akademisk karriärplanering för doktorander som är kvinnor.

Planerade åtgärder

En forskarutbildning inom ett vetenskapsområde och ytterligare en forskarutbildning har planerade åtgärder gällande jämställdhetsperspektivet. I den ena utbildningen ska man fortsatt bevaka miljön ur jämställdhetsperspektiv samt försöka få en tydligare bild av varför ett antal doktorander som är kvinnor har avbrutit eller inte slutfört sina utbildningar. Avseende den andra utbildningen handlar åtgärden om att vid revidering av vetenskapsområdets riktlinjer för utbildning på forskarnivå uppmärksamma könsfördelningen av handledare respektive betygsnämnd.

3.8 Samhällets behov och förberedelse för framtida arbetsliv (aspekt 8)

---

att utbildningen svarar mot individens och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna/doktoranderna för ett framtida arbetsliv

---

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

En styrka som framkommer i flera bedömarutlåtanden är att studenterna får *insikt i kommande arbetsliv* genom bland annat gästföreläsare, studiebesök, praktik, verksamhetsförlagd utbildning, projekt- och examensarbeten. Att *alumnerna är attraktiva på arbetsmarknaden* är en annan framträdande styrka. I några utlåtanden skriver bedömaregruppen att *lärarkåren har relevant arbetslivserfarenhet* som kommer till användning i undervisningen och att de kan använda sina

kontaktnät för att engagera gästföreläsare, finna lämpliga praktikplatser och genomföra studiebesök. Studenter vid kandidatprogrammet i biologi driver en kurs för att öka arbetslivsanknytningen:

"I kandidatprogrammet finns en intressant, studentdriven kurs "Yrkeslivsanknytning, generiska kompetenser i biologi" (YLA-kursen) som innehåller bl.a. lunchföreläsningar av alumner och andra yrkesverksamma biologer i det omgivande samhället samt olika praktikfokuserade workshops (med teman som CV, söka jobb, studiebesök etc.). Kursen planeras och genomförs av studenter, i samråd med programansvarig lärare, mot viss ersättning, vilket i sig är ett uttryck för en reell arbetslivsanknytning för just dessa studenter. Studenterna som följer kursen kan under hela utbildningen samla poäng genom så kallade "one minute reports" från seminarier, studiebesök etc. vilket innebär att de arbetslivsanknutna momenten i utbildningen genomförs kontinuerligt." (Kandidatprogram i biologi)

Goda kontakter med näringslivet/de sektorer som är aktuella för utbildningen, att det finns arbetslivsrepresentanter i programråd/-kommittéer och att studenterna får relevant färdighetsträning är andra faktorer som nämns som styrkor.

"Two industry representatives are even members of the Applied Biotechnology Programme Board. The evaluation committee considers this to be a very good opportunity to get direct and unfiltered input and feedback from industry, thus contributing to keep the MPAB constantly up to date with industry's and thus also with society's needs." (Masterprogram i tillämpad bioteknik)

Svagheter/utvecklingsområden

I flera bedömarutlåtanden nämns att *arbetslivsanknytningen kan utvecklas och stärkas* på olika sätt. Några bedömargrupper skriver att *studenterna efterfrågar mer arbetslivsanknytning*, exempelvis att bli inkluderade i en arbetsmarknadsmässa och att fler samtal förs om vad man kan göra efter utbildningen om man inte avser att gå vidare till forskarutbildningen. Några bedömarutlåtanden tar upp betydelsen av att *använda sig av alumner* för att till exempel utvärdera hur väl utbildningen uppfyller samhällets behov men också att ett alumn nätverk kan ge konkreta kontakter som skulle kunna vara till nytta när studenter söker arbete. Ytterligare en möjlighet med ett sådant nätverk är att alumner och deras arbetsgivare skulle kunna få kontakt med studenter för att presentera intressanta frågeställningar som kan utredas i examensarbeten. Att utveckla praktikkurser och uppmuntra fler studenter att göra praktik är andra exempel på utvecklingsområden från bedömargrupperna.

Rekommendationer

För att stärka arbetslivsanknytningen rekommenderar flera bedömargrupper att utbildningen har *mer kontakt med avnämarna*, exempelvis genom arbetsplatsbesök, informella nätverksträffar eller att fler gästföreläsare (till exempel alumner) från näringsliv, industrin och myndigheter bjuds in. Ett par bedömargrupper rekommenderar att avnämning görs delaktiga i kvalitetssäkringen av projektarbeten och examensarbeten. Av bedömarutlåtandena framkommer att det, vid ett par utbildningar som erbjuder praktik, är få studenter som utnyttjar möjligheten och bedömargrupperna anser att denna möjlighet skulle kunna lyftas fram bättre. Färdighetsträning i form av kommunikationskompetens och samarbetsförmåga, att använda den arbetslivserfarenhet som finns i lärarkåren och att använda yrkesverksamma i den reguljära undervisningsverksamheten vid färdighetsträning är andra rekommendationer från bedömargrupperna.

Planerade åtgärder

Flera utbildningar har planerade åtgärder för denna aspekt. Några utbildningar planerar att *bjuda in gästlärare från yrkeslivet och alumner*. En av utbildningarna ska undersöka möjligheten att informellt knyta till exempel programalumner till programrådet som ett sätt att regelbundet få in synpunkter om samhällets aktuella och framtida behov. Andra exempel på åtgärder är att införa ett årligt återkommande karriärtillfälle, oftare arrangera en industridag, revidera en kursplan för att tydligare skriva fram kursens samhälls- och yrkeslivsrelevans, att tillsätta en arbetsgrupp som ska

kartlägga arbetsplatser och vilka specifika kompetenser de efterfrågar, samt vid en analys av fristående kurser se över kopplingen till arbetsmarknaden.

Ett par utbildningar har åtgärder som rör generiska färdigheter. Den ena utbildningen ska i högre grad integrera färdighetsmoment i de teoretiska kurserna på grundnivå och avancerad nivå. Den andra utbildningen ska skapa ett dokument till studenterna där de generiska kunskaper och färdigheter som utvecklas under utbildningen synliggörs, samt skapa ett intyg över den generiska färdighetsträningen i utbildningen som studenterna kan använda när de söker arbete utanför universitetet.

Forskarnivå

Styrkor

Några bedömargrupper lyfter fram möjligheten att *undervisa och erhålla pedagogiska meriter* under forskarutbildningen som en styrka. En bedömargrupp nämner att doktoranderna har möjlighet att gå fakultetens egen pedagogiska kurs. Lärares rika nätverk såväl nationella som internationella, goda kontakter med avnämare och karriärdagar är andra styrkor som nämns av enskilda bedömargrupper. En annan styrka som lyfts fram i ett par utlåtanden är alumnenkäter som visar att tidigare doktorander är nöjda med sin utbildning och att den förberett dem väl inför arbetslivet.

Svagheter/utvecklingsområden

När det gäller utvecklingsområden så anser en bedömargrupp att det vore värdefullt om doktoranderna initialt kunde få stöd och viss uppföljning i samband med sin undervisning med avseende på sin egen pedagogiska utveckling. För att forskarutbildningen ska vara anpassad för arbetsmarknadens behov föreslår två bedömargrupper att *återkoppling från alumner respektive arbetsmarknaden* används vid utveckling av utbildningen.

Rekommendationer

I två bedömarrapporter rekommenderas att *karriärvägledning/karriärplanering* ingår i utbildningen. En institution som erbjuder karriärstöd till sina doktorander uppmanas att fortsätta att utveckla detta. Att involvera representanter från hälso- och sjukvården tydligare i planering, genomförande och uppföljningen av forskarutbildningar som har kliniska doktorander är en annan rekommendation liksom att skapa mötesplatser där potentiella arbetsgivare kan bjudas in för att samtala med doktorander för att de ska få en bättre inblick i sin framtida arbetsmarknad.

Planerade åtgärder

Forskarutbildningen inom ett vetenskapsområde och ytterligare ett par forskarutbildningar har åtgärder för denna aspekt. Inom ett vetenskapsområde ska *karriärvägledning* inkluderas i alla forskningsspår samt kommunikationen mellan kommittén för utbildning på forskarnivå och verksamhetschefer inom vården förstärkas. I en av forskarutbildningarna ska det pågående arbetet med att utveckla karriärstöd till doktorander fortsätta och i en annan utbildning ska en struktur som ger kurspoäng övervägas för utåtriktade aktiviteter (exempelvis anordnandet av konferenser och samverkan) för att bland annat formalisera betydelsen av utåtriktad verksamhet. Den föreslagna kursen med samhällsrelevans skulle kombinera praktiska inslag med en teoretisk diskussion om ämnets plats i det samtida politiska och kulturella klimatet. En utbildning ska utveckla tydliga rutiner för doktoranders undervisning och införa pedagogiska utvecklingssamtal med studierektor när en doktorand ska börja undervisa.

3.9 Student-/doktorandinflytande (aspekt 9)

---

att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

---

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

Avseende studentinflytande är en framträdande styrka att *institutionen/lärarna är positiva till studentinflytande och studenternas synpunkter*. I flera fall framhålls i bedömarutlåtandena att studenterna upplever att det är ”låga trösklar” att ta kontakt och framföra åsikter till lärare och att studenterna menar att de har goda möjligheter att påverka sin utbildning.

Flera bedömargrupper tar också upp att det finns en *god studentrepresentation med goda möjligheter till träffar med utbildningsansvariga*. Här nämns till exempel att studenterna är representerade i alla grupperingar och att det finns många kanaler för studentinflytande.

Ytterligare en större kategori med flera kommentarer adresserar arbetet med *kursvärderingar och kursrapporter* som ett centralt inslag i studentinflytandet. Bedömargrupperna kommenterar bland annat att kursvärderingsresultat återkopplas till studenterna och används aktivt i utvecklingen av utbildningen.

Ett exempel på en kommentar från en bedömargrupp vad gäller studentinflytandet är:

”Institutionen utför ett målmedvetet och på många sätt imponerande arbete när det gäller studentdelaktighet och studentinflytande. Vi tänker här på arbete med kursvärderingar, kursrapporter, studentenkäter, och arbete i likavillkorsgruppen.” (Utbildningar vid filosofiska institutionen)

Svagheter/utvecklingsområden

Ett utvecklingsområde som flera bedömarrapporter behandlar rör *låga svarsfrekvenser och brister i återkoppling på kursvärderingar*. Här menar bedömargrupperna att utbildningarna kan arbeta mer med att höja svarsfrekvensen och återkoppla resultat och åtgärder till studenterna. Förslag som ges för att höja svarsfrekvensen är till exempel att i undervisningssammanhang påminna studenterna om att besvara kursvärderingen, informera om vad kursvärderingsresultat lett till och att samråda med studenterna om hur svarsfrekvensen kan ökas.

I flera fall tas också *brister i studentrepresentation* upp till exempel menar dessa bedömargrupper att det är svårt att säkerställa hur studenterna kan påverka sin utbildning och/eller att studenterna inte upplever att de kan påverka sin utbildning i särskilt hög grad. I ett par bedömarutlåtandet nämns svårigheter med att ge fristående kurs-studenter samma inflytande som programstudenter.

Rekommendationer

Flera rekommendationer handlar om att *stödja arbetet med bättre studentrepresentation/-inflytande*. Här tar bedömargrupperna bland annat upp att utbildningarna bör arbeta med att skapa en tydligare och mer formaliserad struktur för studentinflytandet.

Ett annat tema med flera kommentarer handlar om *kursvärderingar*, till exempel att utbildningarna bör arbeta med att *öka svarsfrekvensen och återkopplingen*. Några bedömargrupper rekommenderar att studenterna bör få möjlighet att fylla i kursvärderingen under schemalagd tid för att öka svarsfrekvensen.

Det finns också några kommentarer om att utbildningarna arbetar väl med studentinflytande och rekommenderas att fortsätta på den inslagna vägen.

Planerade åtgärder

Många utbildningar har planerade åtgärder för denna aspekt. Den vanligaste åtgärden handlar om att *förbättra rutiner vad gäller kursvärderingar*. Det handlar dels om att skärpa rutinerna för återkoppling till studenterna, att de får veta resultaten av kursvärderingar och hur deras synpunkter tas om hand och påverkar utbildningens utformning. Några utbildningar har åtgärder för att försöka öka svarsfrekvensen genom att *låta studenter besvara kursvärderingar under schemalagd undervisningstid*, även i de fall de genomförs digitalt. En institution har infört att programsamordnare i terminsvisa avstämningssamtal med institutionsledning behandlar kursvärderingars svarsfrekvens, återkoppling inom kollegiet med studentrepresentation samt återkopplingen till studenterna. Ett par utbildningar ska även förbättra återkoppling på alumnenkäter till studenterna.

Andra planerade åtgärder är exempelvis att se över masterutbildningens kursutbud mot bakgrund av studenternas önskan om en tydligare sammanhållen ämnesmässig inriktning, att använda studenter som mentorer på de inledande kurserna, att öka studentmedverkan genom att systematiskt följa upp kursmoment på terminsvisa träffar i grundutbildningsrådet, samt att formalisera studentrepresentation genom att studentrepresentanten i institutionsstyrelsen presenteras för studenter på introduktionsdagen. För att öka studentmedverkan för studenter på distanskurser ska lösningar för kursombudsmöten på annan tid och plats än dagtid alternativt via zoom sökas.

Forskarnivå

Styrkor

En styrka som lyfts fram av några bedömargrupper är att *doktoranderna är väl representerade på olika nivåer*. Ett exempel på delaktighet och doktorandinflytande:

"The doctoral students have ample possibilities to influence their education. The doctoral students are represented in the department board, and representatives of the body of doctoral students are required to participate in the work of various boards and committees, including, importantly, the committee for equal terms and conditions. The doctoral students are organised in an association, common for the PhD-students of Literature and Rhetoric, where questions of general concern are discussed. This association is an important dialogue partner for the faculty as well as for the head and board of the department." (Retorik)

Svagheter/utvecklingsområden

Ett par bedömarutlåtanden nämner att det är *svårt att hitta doktorandrepresentanter till förtroendeuppdrag* och att doktoranderna inte är medvetna om att de kan få kompensation för detta, till exempel prolongering. I ett utlåtande kommenteras att doktoranderna inte har tillträde till forskarutbildningsnämnden (som består av institutionens handledare) som är en beslutande och verkställande instans, varför doktoranderna anser att de formellt saknar inflytande i diskussionerna om utbildningens utformning. I en bedömarrapport kommenteras att doktoranderna vill ha tillträde till handledarkollegiet för att få mer insyn. Brister som rör *kursvärderingar* nämns också av ett par bedömargrupper och då handlar det om låga svarsfrekvenser och bristande återkoppling till doktoranderna om vilka åtgärder som vidtagits eller planeras att vidtas utifrån kursvärderingen.

Rekommendationer

Ett par bedömargrupper rekommenderar mer *formaliserade rutiner* för doktorandinflytande och ökad transparens. I ett utlåtande rekommenderas att utbildningen beaktar en ökad lyhörddhet för doktorandernas krav på inflytande i planering, genomförande och uppföljning. Andra rekommendationer från enskilda bedömargrupper är att tydligare informera doktorander om vilka rättigheter och möjligheter som finns till kompensation för förtroendeuppdrag och att överväga att lägga tid för att svara på kursvärderingar under schemalagd undervisningstid för att främja en högre svarsfrekvens.

Planerade åtgärder

Forskarutbildningen inom ett vetenskapsområde och ytterligare en utbildning har planerade åtgärder för att förbättra kommunikation mellan forskarutbildningsnämnden/kommittén och doktoranderna, där en av utbildningarna formaliserar kontakterna för att öka transparensen och delaktigheten genom att studierektor för forskarutbildningen får till uppgift att regelbundet sammanfatta och kommunicera relevanta delar av handledarkollegiets arbete till doktorandgruppen och låta de forskarstuderandes synpunkter återföras till handledarkollegiet och i den andra utbildningen ska regelbundna avstämningsmöten hållas med doktorandråden. Andra åtgärder inom en av forskarutbildningarna är att förbättra arbetet med kursvärderingar genom informationsinsatser till kursansvariga och att kursrapporter ska göras tillgängliga för doktorander genom kursdatabasen, samt att tydligare regler för vilka uppdrag som ger möjlighet till prolongering av doktorandtid ska utformas.

3.10 Tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö (aspekt 10)

---

att en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger

---

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

Flera bedömarutlåtanden lyfter fram *god fysisk studiemiljö* som en styrka. Med god fysisk studiemiljö avses till exempel ändamålsenliga undervisningslokaler, tillgång till grupprum, studieplatser, bibliotek, lunchrum samt bärbara datorer (individuella lån och kursuppsättningar).

”När det kommer till studiemiljö vill vi rikta beröm på ett flertal punkter. Den nya laborativa lärosalen och de nya mer ändamålsenliga labbsalarna är inslag som skapar förutsättningar för undervisningen och som möjliggör att testa nya pedagogiska metoder. Detta är ett inslag som uppskattas av studenter såväl som lärare. Även gällande studiearbetsplatser har det skett ett mycket uppskattat utvecklingsarbete där vi [bedömarpanelen] ser både varierade och kreativa studiemiljöer. Tryckeriet [modern studieyta för studenter], som bör nämnas för sig, får närmast ses som en förebild för resten av landet i fråga om studiemiljö. Panelen vill även lyfta upp lärarnas tillgänglighet och studentorientering, något som uppskattas stort av studenterna vid institutionen.” (Institutionen för informatik och media)

En annan styrka som lyfts fram av flera bedömargrupper är en studiemiljö som präglas av *trivsamt, studiero och god sammanhållning* mellan studenterna. Olika former av *stöd och information om stödfunktioner* till studenter nämns också som en styrka i flera utlåtanden. Det handlar exempelvis om stöd till studenter med särskilda behov, introduktion/mentorering till nya studenter samt skrivuppgifter tidigt i programmet för att kunna upptäcka språkhinder och lotsa vidare till språkverkstaden. God tillgänglighet till lärare är en annan styrka som framkommer i några bedömarrapporter.

”För att identifiera studenter med språkhinder har, i början av programmet, studenterna skrivuppgifter. Vid behov hänvisas till språkverkstaden.” (Röntgensjuksköterskeprogrammet)

Svagheter/utvecklingsområden

Några bedömarutlåtanden nämner *ändamålsenliga undervisningslokaler* som ett utvecklingsområde. Det handlar till exempel om lokaler som har brister i utrustningen, hög belastning på laborationssalar, brist på datorer och tillgång till lunchrum. En bedömargrupp kommenterar att sammanhållningen mellan studenter som läser på fristående kurser kan vara svagare och det kan saknas en plan på institutionen för hur dessa studenter ska informeras om de stödfunktioner och faciliteter som finns.

Rekommendationer

Lika som för styrkor och utvecklingsområden handlar flera rekommendationer om att *förbättra den fysiska studiemiljön*, till exempel genom att modernisera undervisningslokaler så de blir mer ändamålsenliga, förbättra tillgången till arbetsplatser för studenter som skriver sitt examensarbete, se till att det finns platser för alla studenter i laborationssalar och inventera laborationsutrustningen så att studenterna får pröva så många tekniker som möjligt. Andra enstaka rekommendationer som nämns är att utveckla lokalbokningssystem och att fortsätta med ett pågående arbete med ett flexibelt system med bärbara datorer.

Planerade åtgärder

Några utbildningar har planerade åtgärder. En åtgärd handlar om att institutionen utvecklar sina rutiner för schemaläggning och kursinformation för att minimera risken för schemakrockar, samt säkerställa att studenter får tillräcklig information om valbara kurser på högre nivåer. En annan åtgärd rör fortsatt samarbete mellan lärare och företrädarna för verksamheten angående studenter på verksamhetsförlagd utbildning (VFU). En process för att förbättra laboratoriemomenten nämns vara vidtagen, och strävan är att även förbättra laboratorieinfrastrukturen.

Forskarnivå

Styrkor

Styrkor som nämns i relation till studiemiljön av olika enskilda bedömargrupper är till exempel god fysisk miljö (arbetsplatser, lunchrum, datorer etc.), god forskarutbildningsadministration, årliga utvecklingssamtal, högt i tak och ett gott samarbete både inom och mellan olika forskargrupper samt heltidsanställning vid antagning till forskarutbildningen.

Svagheter/utvecklingsområden

Två bedömargrupper kommenterar att *tillgång till en god arbetsmiljö och en egen skrivplats* i lugn miljö varierar mellan olika arbetsplatser/miljöer. I ett par bedömarutlåtanden framkommer att *kliniska doktorander är under större tidspress* och kan ha svårare att hitta en balans mellan kliniskt arbete, kurser och projekt. Doktorander vid ett vetenskapsområde kan vara anställda av universitetet eller av annan huvudman som i huvudsak är regionen. Denna variation i anställningsform gör det svårt för forskarstuderande att veta vem som är närmsta chef och till vem man ska vända sig vid problem.

Rekommendationer

En övergripande rekommendation i ett bedömarutlåtande handlar om att se över doktorandernas fysiska och psykosociala arbetsmiljö. En annan rekommendation rör de kliniska doktoranderna och handlar om att tydliggöra vem som ansvarar för deras arbetsmiljö. Andra rekommendationer från enskilda bedömargrupper är att skapa en fysisk plats där doktorander och masterstudenter kan mötas och interagera, ge tydligare information till doktorander om var gemensamma skrivvytor finns att tillgå, rutinemässigt ha med doktorandrepresentanter vid planeringen inför organisatoriska förändringar och ombyggnationer samt inleda medarbetarsamtal med en oberoende part för samtliga doktorander.

Planerade åtgärder

En forskarutbildning inom ett vetenskapsområde ska förstärka kontakterna mellan kommittén för utbildning på forskarnivå och verksamhetschefer inom vården, och bland annat diskutera schemaläggning och redovisning av forskningstid för de kliniska doktoranderna. En utbildning ska tillgodose doktorandernas önskemål om en gemensam fysisk mötesplats med mastersstudenterna för träffar och diskussioner.

3.11 Kontinuerlig uppföljning och utveckling (aspekt 11)

---

att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

---

Grundnivå och avancerad nivå

Styrkor

Den vanligaste kommentaren vad gäller styrkor i uppföljning och utveckling handlar om *kursvärderings- och kursrapportsarbete*. Flera bedömargrupper framhåller att det finns en genomtänkt/systematisk process för kursvärderingar inom utbildningen, och några nämner även särskilt dialogen med studenterna. Ett exempel på kursvärderingsarbete:

"Fakulteten har ett systematiskt sätt att arbeta med kursvärderingar enligt dokumentet "Förslag till riktlinjer för kursvärderingar vid Teknat". Till stora delar verkar detta också fungera väl i praktiken. Det finns även goda möjligheter för studenter att ta del av föreslagna förändringar och att muntligen komma med synpunkter verkar fungera väl genom programråd och så kallade "kurskontaktmöten". Vid intervjuerna framgår att studenterna är väl medvetna om vilka forum som finns och vad som händer med kursvärderingarna efter de lämnat sina synpunkter."
(Utbildningar i kemi)

Det finns även flera kommentarer om att det inom utbildningen finns en *medvetenhet om dessa frågor* och att *ett utvecklings- och/eller utvärderingsarbete* pågår eller ska starta. Några bedömargrupper lyfter att det finns olika former av *rapporter och dokument* som stödjer arbetet med uppföljning och utveckling så som kvalitetsrapport, verksamhetsberättelse med mera.

Svagheter/utvecklingsområden

Flera bedömargrupper tar upp problemet med *låga svarsfrekvenser på kursvärderingar* samt att *återkoppling på kursvärderingar* till studenter, men även till lärare, kan förbättras.

Vidare skriver flera bedömargrupper att utbildningarna har *svårt att få till förändrings-/utvecklingsarbete* i den utsträckning de önskar, till exempel på grund av organisatoriska utmaningar eller för lite avsatt tid. Det finns även några kommentarer om att det finns brister i

helhetssynen/samordningen inom utbildningen och att kvalitetsuppföljningen behöver utvecklas (till exempel genom att skapa rutiner).

Rekommendationer

Liksom i ovanstående avsnitt är kommentarer på temat *kursvärderingsarbete* den vanligast förekommande rekommendationen. Skrivningarna handlar bland annat om att stärka återkopplingen på kursvärderingar till studenter och att skapa tydligare arbetssätt för genomförandet av kursvärderingar och kursrapporter.

Flera bedömargrupper rekommenderar även att utbildningarna genomför *program- och/eller alumnenkäter* och några tar upp att fler mötestillfällen för lärare inom programmet/ämnet behöver skapas, till exempel genom regelbundet återkommande möten.

Planerade åtgärder

Flera utbildningar redovisar sinsemellan olika åtgärder såsom exempelvis förstärkt systematiskt kvalitetssäkringsarbete, en årlig enkät till studenterna, en alumnundersökning och regelbundna lärar-/kvalitetsarbetsdagar. Det finns vidare planerade åtgärder för *fristående kurser*. Åtgärderna rör exempelvis en strategi som beskriver övergripande syften med de fristående kurserna, en utredning av om ett eget råd skulle vara en lämplig åtgärd för att stärka systematisk och kontinuerlig genomlysning av utbudet och kvalitetsarbetet, samt analys av bredd/djup i fristående kurser och dess koppling till arbetsmarknaden. För planerade åtgärder rörande kursvärderingar, se aspekt 9 (studentinflytande), för genomströmning, se aspekt 3 (studenters lärande).

Forskarnivå

Styrkor

Styrkor som nämns av enskilda bedömargrupper är exempelvis täta kollegiala diskussioner om handledning och kurser, en tydlig strävan efter att fortlöpande revidera och utveckla utbildningen, enkäter till doktorander och alumner samt kontinuerlig uppföljning av forskarutbildningen och en årligen upprättad handlingsplan för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring.

Svagheter/utvecklingsområden

Ett utvecklingsområde som nämns av en bedömargrupp rör kursvärderingar och handlar om att genomföra kursvärderingar, redovisa kritiken och de åtgärder som det lett till inför nya studenter på kursen. Samma bedömargrupp lyfter fram att utvecklingen av forskarutbildningen som rör forskningsspåren har fått viss kritik från fakultetens doktorander och menar att spåren har potential att underlätta interdisciplinär forskning och kunskapsöverföring men att det krävs insatser från kommittén för utbildning på forskarnivå för att få fart på verksamheten. En annan bedömargrupp kommenterar att det är något oklart hur kursverksamheten (och andra läraaktiviteter) samordnas, vem som fastställer kursplaner och hur dessa är kopplade till finansiering.

Rekommendationer

Ett par av rekommendationerna gäller *kursvärderingar* och handlar om att säkerställa att resultaten av utvärderingen av forskarutbildningskurserna sammanställs centralt och att både kursvärderingar och kursrapporter görs tillgängliga inför kommande kurstillfällen. Andra rekommendationer från olika bedömargrupper är exempelvis att formalisera rutiner för doktorandinflytande och kvalitetsarbete, införa regelbundna doktorandundersökningar (till exempel i form av enkäter vid

avslutade studier) samt att införa rutiner för att revidera kursplanerna. Då det finns en osäkerhet kring forskningsspåren rekommenderar en bedömargrupp större tydlighet och genomförandekraft.

Planerade åtgärder

En forskarutbildning inom ett vetenskapsområde planerar att revidera riktlinjer för forskarutbildningen och förbättra information om forskarutbildningens organisation och regelverk inom och mellan nivåer genom informationsmöten och uppdatering av webbsidor, förbättra forskningsspåren samt förbättra arbetet med kursvärderingar och att tillgängliggöra kursrapporter i kursdatabasen.

3.12 Övriga teman

Grundnivå och avancerad nivå

Utöver bedömargruppernas skrivningar vad gäller de elva aspekterna berör flera bedömarrapporter även andra teman. Det handlar i flera fall om olika former av *organisationsfrågor, samarbete över gränser och inom utbildningen*. Till exempel nämns olika former av samordning och utbyte mellan ämnen, program, institutioner, campus och lärosäten. Det finns kommentarer om att samordning finns och fungerar väl men också om att detta kan utvecklas. Även enstaka kommentarer om att ett helhetsgrepp över institutionens övergripande struktur, roller och ansvar behöver tas/utredas förekommer. Ett par kommentarer tar upp frågan om programmet bör ingå i ett större masterprogram eller inte.

För flera utbildningar tas även frågor om *rekrytering av studenter* upp. Dessa bedömargrupper menar att marknadsföringen av respektive utbildning kan utvecklas för att rekrytera fler studenter.

Planerade åtgärder

Flera utbildningar har planerade åtgärder för att förbättra *rekrytering* av studenter, *marknadsföring* och *förbättrad utbildningsinformation* på webbplatser.

Flera utbildningar har planerade åtgärder för att utöka *samarbete över gränser, inom institutionen och mellan program*. Det kan exempelvis vara att utreda ökad samverkan mellan ämnen inom institutionen, utreda möjligheten till samarbete med miljöer vid en annan fakultet, och skriva avtal mellan samarbetande institutioner för en viss utbildning. En eventuell omorganisation rörande styrning av programmet hänförs till en institutionsstyrelse och en annan utbildning ska utreda möjligheten att bedriva en inriktning i form av ett eget program.

4. Nämndernas slutsats

När bedömarutlåtandet inkommit skriver utbildningsansvariga en kort utvärderingsrapport där de sammanfattar de viktigaste slutsatserna utifrån självvärdering och bedömarutlåtande, och redovisar prioriterade planerade åtgärder. I utvärderingsrapporterna bemöter utbildningsansvariga från den utvärderade enheten bedömarnas rekommendationer och motiverar val och prioritering av åtgärder. Utvärderingsrapporten behandlas av ansvarig områdes-/fakultetsnämnd som fastställer sin slutsats.⁵

Grundnivå och avancerad nivå

Områdes-/fakultetsnämnder konstaterar att utbildningsutvärderingarna genomförts på ett bra sätt i enlighet med områdets/fakultetens modell och att angivna åtgärder i utvärderingsrapporterna är rimliga och adekvata.

Nämnderna refererar vanligen till bedömarnas konklusion om utbildningen och skriver att bedömargruppens rekommendationer bemöts på ett bra sätt med angivna åtgärder. Historisk-filosofiska fakultetsnämnden skriver i sitt beslut:

”att bedömarutlåtanden och rapporter speglar många goda exempel på hur arbete med kvalitetssäkring inom utbildning kan genomföras. Därtill ger institutionsrapporterna vid handen att utbildningsutvärderingarna, i synnerhet arbetet med självvärderingarna och bedömarpanelernas besök alternativt benchmarking, i sin tur genererat ett viktigt och i flera avseenden kvalitetsdrivande arbete vid fakultetens institutioner.”

Åtta utbildningar på grundnivå och avancerad nivå har av ansvarig nämnd fått ett beslut om nödvändig åtgärd och särskild uppföljning. De nödvändiga åtgärderna rör: att inkomma med en långsiktig bemanningsplan, en för ändamålet tillsatt arbetsgrupp ska göra en handlingsplan för lärarbemanning, en avrapportering av åtgärdsarbetet i ett huvudområde, att följa utvecklingen av en redan tillsatt utredning gällande ett program med antagningsstopp, att följa utvecklingen av ett program med hänseende på dess tvärvetenskapliga karaktär och huvudområde, att under en tvåårsperiod följa arbetet med översyn av utbudet av fristående kurser inom ett huvudområde, att lämna en redogörelse för hur lärandemål och progression förtydligats i kursplaner, att förbättra länken mellan examensmål, kursmål och examinationer, respektive att formulera tydliga kriterier för examination av muntligt seminariedeltagande och opposition. Den särskilda uppföljningen av ovan nämnda utbildningar infaller vid olika tidpunkter efter årsskiftet.

Forskarnivå

De nämnder som under perioden har genomfört utbildningsutvärderingar är historisk-filosofiska fakulteten och vetenskapsområdet för medicin och farmaci. I sina slutsatser anger de att utbildningsutvärderingarna har genomförts enligt föreskriven modell och att redogörelsen är adekvat. Vidare nämns exempelvis att bedömarutlåtanden och utvärderingsrapport visar på en hög kvalitet, eller att institutionen på ett genomtänkt sätt arbetar med att säkerställa utbildningens kvalitet och att planerade åtgärder bedöms vara relevanta och rimliga. Likaså uttrycker en av nämnderna en förhoppning om att fakultetens enheter låter sig inspireras av varandras goda arbete samt vikten av att institutionerna inom utsatt tid utför samtliga planerade åtgärder. I ett par fall har nämnden påmint om vikten av en högre grad av konkretion avseende tidsplan och ansvarsfördelning för det fortsatta kvalitetsarbetet.

Totalt har tre utbildningar på forskarnivå fått krav på särskild uppföljning av nämnden. Det rör specifika åtgärder såsom en redogörelse för hur man avser att tillse att forskarutbildningsämnet inte blir alltför personberoende, hur institutionen förhåller sig till bedömarpanelens synpunkter gällande doktoranders studietid, respektive att institutionen ska inkomma med en ny utvärderingsrapport för två forskarutbildningsämnen efter att ett mer utförligt bedömarutlåtande om de båda

---

⁵ I analysen nedan ingår inte nämndens slutsats för geovetenskap och juridiska fakultetens magisterprogram, då dessa behandlas senare av ansvarig nämnd.

forskarutbildningsämnen inkommit. Efter den särskilda uppföljningen konstaterade nämnden att planerade åtgärder bedöms rimliga och att det inte finns anledning att vidta ytterligare åtgärder.

Historisk-filosofiska fakultetsnämndens kvalitetsutskott för utbildning på forskarnivå har skickat följande medskick till sina forskarutbildningar, vilket redovisas här då det bedöms kunna vara av relevans även för andra forskarutbildningar:

- ”• Vikten av att säkerställa att en utbildningsmiljö inte blir alltför beroende av en person.
- Vikten av att samarbeta med andra forskarutbildningsmiljöer i syfte att öka volymen i utbildningen.
- Vikten av att processer görs transparenta och rutiner formaliseras, exempelvis genom att skrivas ner. Detta gäller även processer/rutiner som är under utveckling, och inte minst inom miljöer som växer.
- Vikten av att förtydliga uppdrag och ansvar för organ som bereder och/eller fattar beslut kopplade till utbildning på forskarnivå, samt att tydliggöra i vilka av dessa organ doktorander ska vara representerade.
- Vikten av rutiner för att säkerställa enhetlighet och jämlikhet i fråga om (1) grund för tjänstledighet och (2) institutioners/handledares tillstyrkande av ansökningar om stipendiefinansiering efter 48 månaders nettostudietid.
- Vikten av att institutioner inte ser extern finansiering som den enda möjligheten att öka antagningen till utbildning på forskarnivå, utan även beaktar denna fråga under det löpande budgetarbetet, då även prioriteringar på institutionsnivå är av avgörande betydelse för detta.”

Slutligen ett medskick från områdesnämnden för medicin och farmaci som bedöms kunna vara av relevans även för andra forskarutbildningar:

- ”• Hur de planerade åtgärderna kommer att förankras hos doktoranderna. Det är viktigt att kommittén [för utbildning på forskarnivå] säkerställer att doktoranderna ges möjlighet att delta i arbetet med de planerade åtgärderna.”

5. Universitetskanslersämbetets utbildnings- utvärderingar

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) utvärderar under perioden ett urval inriktningar för ämneslärarutbildning. Under 2020 har UKÄ:s omdöme om *ämneslärarutbildningen för gymnasieskolan* beslutats. För Uppsala universitets del omfattas utbildningsvetenskapliga kärnan, samt undervisningsämnena matematik, samhällskunskap och svenska. UKÄ använder en tvågradig skala vid beslut rörande utbildningsutvärderingar. Uppsala universitet fick omdömet hög kvalitet vad gäller den utbildningsvetenskapliga kärnan och omdömet *ifrågasatt kvalitet* för de tre undervisningsämnena. Det som framför allt kritiserades rör ämnesdidaktiken (ämnesdidaktiska kompetensen, ämnesdidaktiska forskningsmiljön, måluppfyllelse och progression vad gäller ämnesdidaktiken i utbildningen). Fakulteten för utbildningsvetenskaper har i samarbete med berörda fakulteter och ämnesinstitutioner utarbetat en åtgärdsplan i enlighet med universitetets riktlinjer för handläggning i händelse av ifrågasatt examenstillstånd, vilken redovisades för rektor i april 2020. I februari 2021 ska åtgärdsredovisningarna föredras för rektor inför beslut om överlämning till UKÄ.

UKÄ inleder utvärdering av *utbildning på forskarnivå i kemi* under andra halvan av 2020, vilket är senarelagt efter en propå från de för utvärderingen aktuella lärosätena med anledning av den arbetsbelastning som omställningen till digital undervisning har medfört på grund av coronapandemin.

6. Avslutande reflektioner

Kvalitetsrapporten 2020 belyser bedömarnas återkoppling och vilka åtgärder som utbildningsansvariga planerat till följd av detta. Kvalitetsrapporten 2020 innefattar utbildningsutvärderingar som genomfördes under 2019. I denna avslutande del ges några reflektioner, först om modellen i sig och sedan avseende vad som framkommit av den kvalitativa bearbetningen. Det är hittills förhållandevis få utbildningsutvärderingar på forskarnivå som har genomförts inom ramen för Uppsala universitets modell varför det inte görs en analys av dessa i denna avslutande reflektion.

Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar bygger på att extern kritisk granskning är kvalitetsdrivande. Modellen har höga ambitioner, den ska *stimulera* till utbildning av högsta kvalitet, och inte enbart ha skärpa och bidra till att säkerställa att ribban för hög kvalitet upprätthålls. I utvärderingsrapporterna bemöter utbildningsansvariga bedömarnas återkoppling och rekommendationer och anger prioriterade planerade åtgärder utifrån de slutsatser som dragits från utvärderingen (såväl bedömarnas återkoppling som självvärderingsarbetet). Det är viktigt att notera att bedömarna är ombedda att ange såväl styrkor som svagheter/utvecklingsområden och att ge rekommendationer. Vissa rekommendationer är av större vikt för att säkerställa kvaliteten medan andra rekommendationer är bedömarnas utvecklingsförslag framåt för utbildningen. Skärpan i modellen visas genom att alla utbildningar planerar kvalitetshöjande åtgärder och genom att utvärderingsrapporterna behandlas av områdes-/fakultetsnämnd som också lämnar sin slutsats. Vissa utbildningar har av nämnden fått beslut om nödvändig åtgärd och särskild uppföljning. Givet att de prioriterade planerade åtgärderna genomförs förefaller modellen fungera.

Utbildningsutvärderingarna har i hög grad bidragit till ett utifrånperspektiv på utbildningskvalitet. Hälften av bedömargrupperna har haft en internationell bedömare från ett annat nordiskt eller nordeuropeiskt land. Vidare har kollegor från 23 institutioner, från samtliga vetenskapsområden, tackat ja till ett uppdrag som intern bedömare från en annan fakultet. Det innebär en stor spridning av kunskap och pedagogisk erfarenhet på tvärs inom universitetet. Flera av de interna bedömarna är ställföreträdande eller biträdande prefekter eller studierektorer och några är excellenta lärare. Under de gångna tre åren har sammanlagt ungefär 50 lärare på detta vis ingått som universitetsintern bedömare i en bedömargrupp, vilket även kan skapa band mellan utbildningar.

Bland de utvärderade utbildningarna på grundnivå och avancerad nivå finns många styrkor, utvecklingsområden respektive rekommendationer inom samtliga aspekter. Det går dock på en övergripande nivå att urskilja ett antal framträdande gemensamma styrkeområden för de utvärderade utbildningarna, det vill säga aspekter där bedömargrupperna identifierat och lyft fram fler styrkor än svagheter/utvecklingsområden. Detta gäller särskilt följande aspekter: att undervisningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (aspekt 2), att undervisningen sätter studenters lärande i centrum (aspekt 3), student-/doktorandinflytande (aspekt 9), samt tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö (aspekt 10). Flera rekommendationer om utvecklingsarbete framåt finns avseende måluppfyllelse (aspekt 1), examination och progression (aspekt 4) samt kontinuerlig uppföljning och utveckling (till exempel i form av kursvärderingsarbete) (aspekt 11).

Lärarnas centrala roll i utbildning på grundnivå och avancerad nivå framgår också i resultatet. Hög ämnesmässig och pedagogisk kompetens är den allra vanligaste kommentarskategorin bland styrkorna. Lärarkapacitet/bemanning är det vanligaste utvecklingsområdet och kompetensutveckling är den vanligaste rekommendationen.

Mot bakgrund av ovan nämnda resultat förefaller de planerade åtgärderna korrespondera väl. Många av de kvalitetshöjande åtgärderna handlar om progression och måluppfyllelse, om översyn av långsiktigt bemanningsbehov samt åtgärder för att förbättra kursvärderingsarbetet.

De ovan beskrivna resultaten är påfallande samstämmiga med tidigare kvalitetsrapporter, där lärarnas vetenskapliga och pedagogiska kompetens, studentinflytande och forskningsanknytning i undervisningen och stark vetenskaplig grund framhålls som framträdande styrkor. Även utvecklingsområden och rekommendationer överensstämmer väl med tidigare rapporter.

Måluppfyllelse och progression har ofta lyfts som en styrka i utbildningarna, samtidigt som rekommendationer avseende detta varit vanligt förekommande. Bedömare har ofta givit rekommendationer som rör översyn av lärandemål i kursplaner, arbete med målmatiser och bedömningskriterier. Att stärka arbetet med kursvärderingar har framkommit som utvecklingsområde i båda de tidigare rapporterna, även om det också finns många exempel på goda kursvärderingsrutiner. (I UKÅ:s tillsynsgranskning våren 2020 fick universitetet viss kritik avseende kursvärderingar, framför allt för att återkopplingen till studenter på kursvärderingar brister.)

I rektorsbeslutet av Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar uppdrogs områdesnämnder/fakultetsnämnder att under våren 2020 göra en enklare utvärdering av modellen i halvtid. En kort [sammanfattning av halvtidsuppföljningen](#) och svaren från nämnderna samt Uppsala universitets förenade studentkårer avseende halvtidsuppföljningen finns på medarbetarportalen (Undervisa/Kvalitet och utvärdering/UU utbildningsutvärderingar).

7. Summary and concluding reflections

In 2019, 49 study programmes (evaluation units) were reviewed within Uppsala University's model (see Table on page 40). In the Disciplinary Domain of Humanities and Social Sciences, five faculties had a total of 29 study programmes reviewed. In the Disciplinary Domain of Medicine and Pharmacy, one professional qualification programme and four evaluation units within the third-cycle study programmes in medicine and pharmacy were reviewed. The Disciplinary Domain of Science and Technology had 15 study programmes reviewed. In total, 30 review panels reviewed the first-, second-, and third-cycle study programmes mentioned above. Nine of these panels included three external colleagues from another university, and the other panels included two external colleagues each. Half of the review panels had at least one international member. A student/doctoral student representative participated in all review panels. In accordance with the guidelines, all review panels included a colleague from another faculty/disciplinary domain at Uppsala University, which means that 23 departments from Uppsala University contributed to the reviews.

The purpose of this quality report is to summarise the reviews of the study programmes (i.e., the findings of the review panels together with the analysis and planned actions formulated by study programme representatives) to provide an overview and to contribute to the dissemination of information across the University.

This report provides a qualitative analysis of the review panels' feedback and the study programmes' planned measures in relation to the eleven aspects that each review should cover according to the guidelines for Uppsala University's model for review of study programmes. The review panels' reports and the evaluation reports⁶ represent a large variety of content and identify strengths, weaknesses/areas for improvement, and recommendations.

The most prominent strengths for first- and second-cycle study programmes can be grouped into the following themes (in descending order):

- high subject knowledge and pedagogical competence of teachers (aspect 5);
- good teaching/working methods (aspect 3);
- teachers are active researchers (aspect 2);
- broad international background among students and/or teachers (aspect 6);
- teachers and staff supporting student-centred learning (aspect 3);
- research-based teaching content (aspect 2); and
- good student influence (aspect 9).

The most prominent weaknesses/areas for improvement can be grouped into the following themes (in descending order):

- teaching capacity/staffing (aspect 5);
- goal matrix and constructive alignment (aspect 1);
- integrating gender equality perspectives in the content of teaching (aspect 7);
- linking content to the world of work (aspect 8); and
- increasing the number of incoming/outgoing students (aspect 6).

The most prominent recommendations can be grouped into the following themes (in descending order):

- professional development for teachers (aspect 5);
- work regarding course evaluations and course reports (aspects 9 and 11);
- strengthening the sustainability perspective in the study programmes (aspect 6);
- developing the work with goal matrices and constructive alignment (aspect 1); and

---

⁶ Written by the study programme representatives with a conclusion from the faculty board.

- strengthening teacher capacity (aspect 5).

The most prominent planned actions of the study programme representatives can be grouped into the following themes (in descending order):

- review of long-term staffing and eventual need for recruitment (aspect 5);
- review of progression (aspect 4);
- strengthen the work with course evaluations and feedback of the results (aspect 9);
- strengthen the constructive alignment between qualitative targets, course learning outcomes, teaching, and examinations (aspects 1 and 4);
- review learning outcomes in syllabi (aspects 1 and 4);
- professional development for teachers (aspect 5);
- review examinations (aspect 4); and
- create better routines for feedback to students of academic performance (aspect 3).

There are few reviewer reports for third-cycle study programmes, and the analysis resulted in fewer larger categories. Two prominent strengths are the teachers' (supervisors') high subject knowledge and various aspects of internationalisation. Several review panels mentioned that the type and range of courses could be improved. The most common planned action among study programme representatives at third-cycle study programmes is to develop the range of courses offered.

In the University's model, the study programme representatives' evaluation report, where planned actions are included, is processed by the responsible board, which determines its conclusion of the review. The disciplinary domains or faculty boards state that the reviews have been effectively carried out in accordance with the disciplinary domain/faculty's model and that the planned actions are usually reasonable and adequate. The responsible board of eight study programmes at the first- and second-cycle decided that necessary actions and special follow-up are needed. These necessary actions include the following: an action plan for teacher staffing (two study programmes); an account of how constructive alignment and learning outcomes and progression should be clarified (two study programmes); a debriefing of an ongoing action within a main field of study; monitoring of the development of an already appointed inquiry of a programme with admission stops; to monitor the development of a study programme with regard to its interdisciplinary nature and main subject; continued review of the range of free-standing courses in a main field of study; and one study programme clearly explaining the criteria for participating in oral seminars, public discussions, and examinations. The special follow-up of the above-mentioned study programmes occur at different times after the year end.

The board requires a special follow-up for three third-cycle study programmes. These actions are intended to ensure that the third-cycle subject does not become too person-dependent, that the department relates to the review panel's views regarding doctoral students' programme length, and that the department submit a new review report for two third-cycle subject areas after a more detailed reviewer report on the postgraduate subjects is submitted. After the special follow-up, the board concluded that the planned actions are reasonable and that there is no reason to take further actions.

Concluding reflections

The Quality Report 2020 illuminates the review panels' feedback and actions that study programme representatives plan as a result of the reviewer reports. The Quality Report 2020 includes reviews of study programmes that were carried out in 2019. The concluding remarks reflect on the model itself and what has emerged from the qualitative analysis. Since relatively few reviews of third-cycle level study programmes have been carried out within the framework of Uppsala University's model, an analysis of these is not made in this concluding reflection.

Uppsala University's model for review of study programmes is based on the idea that external reviews are quality driving. The model has high ambitions: to *stimulate* the pursuit of the highest quality of all study programmes possible and to ensure the maintenance of this high quality. Responding to the reviewers' feedback and recommendations, the study programme representatives identified priorities of planned actions based on the conclusions of the review (i.e., the reviewers' feedback as well as the work with the self-evaluation). It is important to note that the reviewers are asked to state both strengths and weaknesses/areas for development and to provide recommendations. Some recommendations are more important for ensuring quality, and some recommendations are the reviewers' proposals for the future of the study programmes. The model's stringency is evident in the fact that all the study programmes are planning quality-enhancing actions and the evaluation reports are being processed by the disciplinary domain/faculty board, who also provide conclusions. The faculty board of some programmes have determined that special follow-up of some actions are necessary. Given that all prioritised planned actions are implemented, the model seems to be working.

The review of study programmes have contributed largely to an outside perspective on the quality of study programmes. Half of the review panels included an international reviewer from another Nordic or northern European country. Furthermore, colleagues from 23 departments from all disciplinary domains have accepted an assignment as an internal reviewer from another faculty. This results in great dissemination of diverse knowledge and pedagogical experience across the University. Several of the internal reviewers are a deputy head of department, assistant head of department, or director of studies and some are excellent teachers. During the past three years, approximately 50 teachers in total have been included as an internal university reviewer on a review panel, a strategy that can also create links between faculties and departments.

Among the reviewed first- and second-cycle study programmes there are many strengths, areas for improvement, and recommendations within all aspects. However, at an overall level, it is possible to distinguish a number of prominent areas of strength for the reviewed study programmes (i.e., aspects where the review panels have identified and highlighted more strengths than weaknesses/areas for improvement). This applies in particular to the following aspects: education based on research and proven experience (aspect 2); student-centred learning (aspect 3); student/doctoral student influence (aspect 9); and accessible and appropriate study environment (aspect 10). There are several recommendations for future developments regarding goal attainment (aspect 1), examination and progression (aspect 4), as well as continuous follow-up and development (e.g., regarding course evaluation work) (aspect 11).

The teachers' central role in the first- and second-cycle study programmes is also evident in the results. High subject knowledge and pedagogical competence are the most common categories of strengths. Teacher capacity/staffing is the most common area of development, and continuing professional development is the most common recommendation.

In light of the above-mentioned results, the planned actions seem to correspond well. Many of the quality-enhancing measures concern progression and goal attainment, the review of long-term staffing needs, and actions needed to improve work with course evaluations.

The results described above are strikingly consistent with previous quality reports, which emphasise the teachers' scientific knowledge and pedagogical competence, student influence, research basis in study programmes, and strong scientific basis as prominent strengths. Areas for improvement and recommendations are also in line with previous reports.

Goal attainment and progression have often been highlighted as strengths in the study programmes, while at the same time recommendations regarding these aspects have been common. The reviewers have often given recommendations concerning the review of course learning outcomes in syllabi, work with goal matrices, and assessment criteria. Strengthening the work with course evaluations has emerged as an area for improvement in both previous reports, although there are many examples of good course evaluation routines as well. (In the Swedish Higher Education Authority's (UKÄ)

legal supervision review in the spring of 2020, the University received some criticism regarding course evaluations, above all else that the feedback to students on course evaluations is insufficient.)

In the Vice Chancellor's decision of Uppsala University's model for review of study programmes, disciplinary domains/faculty boards were instructed to make a follow-up of the model halfway through the evaluation cycle, in the spring of 2020. A short summary of the answers from the boards and Uppsala University's united student unions regarding [the halfway follow-up](#) can be found on the Staff portal (Medarbetarportalen).

Reviews of study programmes (evaluation units) in 2019

Faculty/Disciplinary domain	Evaluation unit	F+S⁷	T⁸
Faculty of Law	Master's Programme in Intellectual Property Law	S	
	Master's Programme in Investment Treaty Arbitration	S	
	Master's Programme in International Tax Law and EU Tax Law	S	
Faculty of Arts	Master's Programme in Archive, Library and Museum Studies	S	
	Classical Archaeology and Ancient History		T
	Archaeology	F,S	T
	Archaeology with specialisation in Osteology	F	
	Information Studies		T
	Egyptology	F	
	Aesthetics	F,S	T
	Global Environmental History	S	
	History of Science and Ideas	S	T
	Literature	S	
	Rhetoric	F,S	T
	Practical Philosophy	F,S	
	Theoretical Philosophy	F,S	
	Philosophy		T
Faculty of Social Sciences	Department of Social and Economic Geography	F,S	
	Department of Informatics and Media	F,S	
Faculty of Theology	Master's Programme in Humanitarian Action and Conflict	S	
	Master's Programme in Human Rights	S	
	Master's Programme in Religion in Peace and Conflict	S	
	Master's Programme in International Humanitarian Action	S	
Faculty of Educational Sciences	Educational Management, contract education	S	
	Swedesd, contract education	F	
Faculty of Science and Technology	Bachelor's Programme in Biology/Molecular Biology	F	
	Master's Programme in Biology	S	
	Freestanding courses and contract education in Biology	F,S	
	Bachelor's Programme in Earth Science	F	
	Master's Programme in Earth Science	S	
	Freestanding courses, contract education in Earth Science	F,S	
	Freestanding courses, contract education in Earth Science CG	F,S	
	Bachelor's Programme in Chemistry	F	
	Master's Programme in Chemistry	S	
	Freestanding courses, contract education in Chemistry	F,S	
Bachelor's Programme in Environmental Science	F		

⁷ F= first-cycle study programme S= second-cycle study programme

⁸ T= third-cycle level study programme

	Master's Programme in Wind Power Project Management	S	
	Master's Programme in Sustainable Development	S	
	Master's Programme in Applied Biotechnology	S	
	Master's Programme in Bioinformatics	S	
Disciplinary Domain of Medicine and Pharmacy	Third-cycle Study Programmes in medicine and pharmacy – Faculty of Medicine 1		T
	Third-cycle Study Programmes in medicine and pharmacy – Faculty of Medicine 2		T
	Third-cycle Study Programmes in medicine and pharmacy – Faculty of Medicine 3		T
	Third-cycle Study Programmes in medicine and pharmacy – Faculty of Pharmacy		T
	Radiography Programme	F	

Enheten för kvalitet och utvärdering

Avdelningen för kvalitetsutveckling

Maria Björnermark

Maria Magnusson

Maria Wolters